

ARHIVA
C.D. ZELETIN

ACADEMIA

BÂRLĂDEANĂ

REVISTĂ DE CULTURĂ

George Tutoveanu

CU VOI

Cocori pribegi, luati-mă cu voi
Spre tări etern scăldate 'n foc de soare,
Pe unde bruma nu despoaie codrii
Şi 'n veci de veci cîmpiele s'în floare.

Să'mi scald de-a pururi sufletu 'n albastrul
Cernut de sus pe necoprinsa mare,
Să mi se pară viaţa o poveste,
O ne-înteleasă, dulce-înfiorare...

De nostalgia ţărmurilor noastre
Cu primăvara veni-veţi înapoi,
Dar până atunci o veşnicie-îmi pare;
Cocori pribegi, luati-mă cu voi.

Din volumul *Albastru*, 1902

Simion Bogdănescu

REFRACTIE

Sunt vântul alb călătorind albine,
sunt corbul alb privirea ta s-o sorb,
sunt verzile elitre de coline
şi fără tine aş rămâne orb.

Aproape-mi eşti ca sufletul de geană,
aproape-mi stai ca gerul de omăt,
aproape-mi pari ca un ecou de stană,
şi nu te dau la nimeni îndărăt.

Aproape-mi eşti ca aerul în frunză,
aproape-mi creşti ca gândul de sărut,-
sunt geana lunii tale cea ascunsă
şi mă întorc mereu să nu mă mut...

Din volumul *Dioptrii*, 1992

PROFESORUL VICTOR APOSTOLEANU - in memoriam -

Prof. VICTOR APOSTOLEANU

În galeria marilor dascăli din învățământul românesc se înscrie cu litere de aur și profesorul **Apostoleanu** - un nume parcă predestinat pentru această onorabilă profesiune. Din respect pentru memoria acestui ilustru apostol al neamului nostru se cuvine acum, la un an de la treerea în veșnicie, să evidențiem câteva repere din viață și activitatea sa, atât de pline de învățămînt.

S-a născut la 11 septembrie 1903 în satul Năvrăpești din comuna Miroslăvești (județul Iași), într-o familie modestă și cu mulți copii. A absolvit Liceul "Roman Vodă" din orașul Roman în anul 1924. Rămas orfan de mamă încă din 1917 și cu tatăl mai mult „pe drumuri” prin natura serviciului său de picher, se vede nevoit ca, în cursul superior de liceu, să dea preparații elevilor mai mici și să se angajeze canto-nier în timpul vacanțelor de vară, spre a contribui la întreținerea familiei. După absolvirea liceului, urmează cursurile sectiei de geo-grafie și istorie ale Facultății de Filozofie și Litere de la Universitatea din București (între anii 1924-1927), cu cadre de mare rezonanță în știință și cultură românească, printre care Simion Mehedinți și Vintilă Mihăilescu (geografie), Nicolae Iorga, Vasile Pârvan și Constatin C. Giurăscu (istorie). Temeinica să pregătire este demonstrată prin maximum de bile albe și mențiunea "magna cum laude" cu care obține licență în geografie.

După ce a funcționat ca profesor suplinitor la gimnaziul din Adjud (1927-1928) și la liceul din Roman (1930-1931), este numit, în urma examenului de capacitate, profesor titular de geografie la

Scoala Normală de Băieți din Bârlad (1 sept. 1931 - 30 sept. 1946), unde activează și ca director în ultimii 5 ani ai sejurului său în acest oraș. Ambele funcții l-au consacrat pentru totdeauna în memoria celor 15 generații de elevi, a profesorilor cu care a colaborat la această vestită școală și a întregii intelectualități bârlădene. Este perioada în care a cunoscut depline satisfacții profesionale, social-culturale, inclusiv familiare prin căsătoria cu admirabila profesoară de fizică Ecaterina Marinescu,火re sensibilă și de o rară bunătate, pe care o venerează și o protejează cu loială devoțiune până ce lumina duiosilor ei ochi s-a stins în întunericul eternității (1983).

Ca profesor, se impunea prin distincție, omenie, dar și exigență. Lecțiile lui ne captivau prin pasiunea argumentării, logica și claritatea expunerii, bogăția și expresivitatea materialului cartografic care le însoțea. Erau atât de antrenante și adecate puterii noastre de înțelegere încât la sfârșitul orei ieșeam cu materia învățată. Examinarea, deși pretențioasă, cu apel la gândire și cauzalitate, dar condusă cu blândetea, calmul său imperturbabil și un nativ tact pedagogic, se transforma într-un inedit și plăcut moment de fixare a cunoștințelor. Întreg acest comportament facea din geografie un obiect atractiv și ușor de asimilat, iar din profesorul ei un om iubit și stimat. Toți elevii îl prețuiau și îndrăgeau, motiv pentru care se simțeau profund afectați să nu corespundă exigențelor profesorului **Apostoleanu**. Așa se explică de ce la el erau foarte rare cazuri de corigenți. Un astfel de caz l-a reprezentat subsemnatul.

Eram în clasa a V-a. Îmi plăcea geografia și de regulă, nu coboram sub nota nouă la această disciplină de învățământ. Dar la teza de verificare a cunoștințelor prin care de încheia anul școlar, am fost singurul din clasă care a primit nota 3. Cum? În bânci erau pe două rânduri. Ni s-au dat două subiecte: "Mișcarea de rotație a Pământului" pentru rândul întâi și "Mișcarea de revoluție" pentru rândul doi. Preocupat cu pregătirea celor necesare scrisului, nu mi-am dat seama că rândului meu îi revenea mișcarea de revoluție și am tratat mișcarea de rotație. La restituirea tezelor corectate am

rămas stupefiat. Profesorul mi-a explicat că teza este bună, dar că am schimbat intenționat subiectul și că, deci, frauda se pedepsescă. Abia atunci mi-am dat seama de greșeala făcută, deși eram conștient că nu am făcut-o cu intenție. Justificările mele au rămas fără rezultat și, în consecință, am fost declarat „corigen” la geografie. Faptul m-a consumat enorm, nu atât pentru corigență, cât pentru acuzația pe care o consideram nedreaptă. Dar am rămas convins că profesorul, cu exemplara lui obiectivitate, nu putea proceda altfel. Lecția primită a fost binevenită și a constituit o provocare pentru mine, căci, după ce am redevenit în clasele următoare - unul din preferații lui, la facultate am optat pentru geografie, iar profesorul era mândru că un discipol al său l-a urmat în specialitate și a devenit cadru didactic universitar.

Lăudabilă la profesorul **Apostoleanu** era setea continuă de a fi la curent cu toate noutățile din domeniul geografiei și din alte domenii ale științei și culturii. A fost membru permanent al Societății de Geografie din România, fiind regulat abonat la *Buletinul* acestei societăți și la alte reviste și cărți de specialitate sau de cultură generală. Biblioteca personală dispunea de un impresionant număr de volume, unele devenite rarități. A participat la numeroase sesiuni științifice și la toate congresele naționale sau anuale de geografie din perioada interbelică, reușind să cunoască în detaliu toate regiunile țării. Conștient de importanța formativă și patriotică a excursiilor geografice, a organizat și condus personal astfel de aplicații cu elevii normaliști din Delta Dunării, în Dobrogea, în Basarabia, la Iași, Focșani-Mărășești, București.

Ca director, și-a demonstrat întreaga sa capacitate organizatorică în condițiile vitrege ale anilor 1941-1945. Este indiscutabil meritul lui de a fi pus în stare de funcționare localul Școlii Normale, grav avarizat după înspăimântatorul cutremur din 1940 (când elevii au trebuit să fie reparizați la alte școli normale din țară pentru anul școlar 1940-1941), și de a fi asigurat continuitatea învățământului în timpul celui de-al doilea război mondial. Am fost martori cu toții la eforturile zilnice ale directorului nostru de a aprovisiona școala cu alimente, lemne și

toate cele necesare bunei sale funcționalități, fără a lipsi vreodată, cu proverbiale punctualități, de la orele de geografie. Era un miracol pentru noi, cum de mai putea face față atât de multiple cerințe, fără a ne împovăra părintii cu mărire taxelor școlare. Mai mult, afectat de sumura noastră îmbrăcămintei, improprie iernilor grele ale perioadei, s-a zbătut ca nimici altul pe la autorități și a obținut valuri de stofă pentru haine și paltoane, pe care le-a împărtit gratuit elevilor săraci și săliștori la învățătură. Am beneficiat și eu de o stofă de palton, cel mai bun și mai durabil palton din viața mea, pe care l-am purtat și în timpul studenției și, apoi, în perioada de prearator și asistent la Universitate. Desigur, școala a trebuit să susține și etape mai critice, de hrana drăguță cu strictețe, de reducere drastică a cotei de lemne (când, pentru economie, orele de clasă se făceau în dormitoare), dar ele erau de scurtă durată, datorită strădaniei directorului de a nu întrerupe pregătirea noastră, a viitorilor învățători, purtători ai iluminismului în lumea satelor.

Ca om de cultură, profesorul **Apostoleanu** s-a implicat prin conferințe, referate și numeroase articole de specialitate sau de cultură generală, de educare a tineretului și de menire a profesorilor, apărute în prestigioasele publicații ale orașului, Bârladul fiind recunoscut prin efervescenta sa viață spirituală. A reușit totodată, în posida condițiilor improprii, să mențină și chiar să măreasă faima culturo-artistică a Școlii Normale din Bârlad. Serbarele acestei școli - cu formațiile ei orchestrale, teatrale, corale și de dansuri populare - construiau adevărate evenimente în viața urbei și a satelor din împrejurimi. Erau atât de mult aşteptate încât nu se mai putea face față cererilor de participare. Nu mai puțin apreciate erau formațiile sportive, îndeosebi de oină și de fotbal, care detineau supremătia la nivelul orașului. De o apreciere națională s-a bucurat ansamblul coral al școlii, primul din țară solicitat să producă la Radiodifuziunea Română din București (în februarie 1940). Desigur, activitatea cultural-artistică s-a dovedit prodigioasă în decursul întregii existențe a acestei școli, dar și-a

(continuare în pag. 3)

ELEMENTE ALE SACRULUI ÎN POEZIILE LUI LUCIAN BLAGA

VICTOR AFONIN

În contextul liricii secolului XX, Lucian Blaga se află în familia celor poeti pentru care transcendentul reprezintă motivatia insăși a existenței. În toate timpurile, mariile spirite s-au mistuit lăuntric, acaparate de dorința descifrării sensurilor, pe care lumea, în totalitatea ei le încifrează, și cu cât conștiința eșecului în aventura cunoașterii este mai vie, cu atât condiția umană își dezvăluie măretia tragicismului ei. Prin ceea ce a creat, Blaga se include în rândul acestor spirite, definindu-se a fi cugetatorul complex ce situează poezia în miezul problemelor filozofice pe care le-a descoperit și formulat într-un limbaj propriu. Din această cauză considerăm îndreptățită ideea că L. Blaga, "mirabil om", născut în Lancrâm, sat cu rezonanță inefabilă, este "filozoful poet și poetul filozof", un incredibil traducător al gândirii rationale în gândire poetică.

Se impune de la început precizarea distincției dintre ceea ce a însemnat pentru poet gândirea rațională și ceea ce este gândirea poetică. Rodul gândirii raționale l-a reprezentat întreaga substanță filozofică, concretizată în cunoștilele trilogiei (a cunoașterii, a valorilor, a culturii), constituite pe parcursul mai multor ani (1931-1948), în care Blaga însumează o amplă analiză a materiei și spiritului, delimitată în timp și spațiu, pe baza unui sistem filozofic propriu care a început să se configureze în conștiința sa din adolescență și să se cristalizeze de-a lungul timpului, concomitent cu lecturile din operele marilor filozofi ai lumii.

La reușita acestei aventuri în filozofia existenței și a cunoașterii, un rol important l-a avut însă mediul în care s-a născut și care si-

lăsat amprenta asupra temperamentului său. Într-un chestionar formulat de Liviu Rusu în 1931, Blaga răspunde, în legătură cu mediul părintesc: "Elementele fundamentale de intuiție ale poeziei și dramei mele sunt de origine din satul Lancrâm, unde tatăl meu a fost preot. Înclinările filozofice le-am moștenit de la tata, un om care a citit biblioteci întregi, care cunoștea filozofia germană la perfecție, un om care stia atâtea lucruri, cum putini, muzical, tare și în matematică. Înclinările poetice și puterea de muncă le-am moștenit de la mama. Ea mi-a dat și trăirea precum și sensul profund al superstiției, al povestii, al magicului și religiei. Prin mamă mă simt legat de pământ." Această mărturisire determină convinsarea că personalitatea lui Blaga este o sinteză a înclinațiilor spre filozofie și spre trăirea poetică a sensurilor vieții, încărcate de magie și religie, prima direcție fiind de sorginte paternă, iar a doua, preluată de la mamă. Această zestre ereditară a făcut posibilă topirea trăirilor metafizice în gândirea poetică, sinonimă cunoașterii luciferice, definită în „Trilogia cunoașterii”.

În fața universului încărcat de taine, Blaga își revărsă privirile, încercând să pătrundă în miezul lucrurilor care dăinuie dincolo de moartea fenomenală. Această pătrundere reclamă însă participarea poetului la substanța universului care i se relevă ca o "corolă de minuni", cadru amplu de lumină și întuneric, propice chemărilor telurice dar și dorințelor de conștiință cu transcendentul. În poezii se concretizează astfel imensa sete de Absolut, dorința de a străpunge nemărginirea: "Pământule, dă-mi aripi! / săgeată vreau să fiu să spintec/ nemărginirea,/ să nu mai văd în preajmă decât cer,/ deasupra cer/ și cer sub mine." (Vreau să joc).

Calea spre transcendent nu se lasă privată de nici un muritor, încât ea devine o Golgota fără sfârșit între două puncte ale existenței paradisiace: faza de creare și veșnicia de după moarte. Condiția tragică a umanității este asumată de el prin stări variate de la liniște și resemnare la neliniști dureroase și din nou la însemnare și resemnare tristă. De-a lungul vieții, echilibrul său intern a avut totdeauna punct de sprijin în credința în Dumnezeu, intuit când în lucrurile din jur, când în noi însine, când în înălțimile cerului, zăvorât în tăcere. Pentru poet, Dumnezeu, echivalent al Mareului Anonim, este permanent o

certitudine și nu o ipoteză, încât stările de criză ale poetului nu se datorează îndoielii, să cum se întâmplă cu Arghezi, ci imposibilității stabilirii unui contact direct cu acesta: "Între răsăritul de soare și apusul de soare/ sunt numai tină și rană./ În cer te-ai închis ca-ntr-un coșciug./ O, de-nai fi mai înrudit cu moartea/ decât cu viața,/ mi-ai vorbi. De acolo unde esti,/ din pământ ori din poveste mi-ai vorbi." (Psalm).

Poetul are revelația lui Dumnezeu prin semne, care, în "Trilogia cunoașterii", ar fi sinonime cenzurii transcendentului. Semnele înaltului transmit poetului stări de extaz, susținute de elementele naturii inocente, care revărsă asupra sa o benefică protecție: „Atâta liniște-i în jur, de-mi pare că așd/ cum se izbesc de geamuri razele de lună.” (Liniște). Si aici, ca și în alte poezii, luna este o posibilă reprezentare metaforică a Mareului Anonim. Într-o natură sacră, intervenția divină dăruiește omului ușurare a sufletului și liniște, în pragul măntuirii: „De trei zile luna crește ca un fagure/ de miere într-un stup./ La mănăstire vine o babă, zice:/ „Stareț purtător de boli ceresti,/ să faci o rugăciune/ de ieșire a sufletelului din trup./ „Pentru cine?“ „Pentru mine.“ Luna să coboară pe-o biblie/ și de pe file/ privește înapoi la chipul ei spre cer.” (La mănăstire).

În volumul *Poemele luminii* dar mai ales în *Pașii profetului*, Blaga vede în natură o intrupare a divinității ce degajă vitalitate aprinsă. „Urmele de lut”, „nisipul dogorit”, adierea „gânguritului de izvoare”, „stropii de mac” și „lanurile de grâu” alcătuiesc un cadru bucolic în care poetul presimte sfârșitul ca pe o toropeală ce despovărează spiritul, integrându-l în cosmos. Sub zodia panteismului, dragostea este o minune sanctificată, dimensionată prin spirit, iradiind mistere și zâmbiri îndreptățiti care amintesc de moarte: „Eu zac în umbra unor maci,/ fără dorință, fără muștri, fără căntă/ și fără nemuriri, numai trup/ și numai lut.” (În lan).

Cu volumele *În mareea trecere*, *La cumpăna apelor* și *Lauda somnului* se descoperă un poet aflat la într-un moment de răscruce, conștient de efemeritatea lucrurilor. Sentiimentul tragic izvorăște din revelațiile asupra desacralizării lumii. Viața, privită ca o trecere spre reintegrare în ciclul firesc al naturii, declanșeză, acum, poetului, tristeții metafizice, nu pentru că se apropie

de moarte, ci pentru că îndepărtează de vîrstă de aur începuturile: „Dar mi-aduc aminti de vremea când încă nu eram/ ca copilărie de-părtăță și-mi pare că de rău că n-am rămas/ în țara fără nume.” (Liniște între lucru și bătrâne).

Regretul după starea increaturii devine obsesie pentru poet. Aruncat în lumină, el deslușește tot mai ceea ce este în perspectiva sfârșitului și judecății dreaptă a celui Veșnic. Poetul are presentimentul eșecului în fața Marii Judecăți, deoarece sufletul său se poate pierde numai prin păcătoare și prin prețuirea acestor elemente ale vieții, care în viziunea lui stimulează orgoliile umane. De această cauză, cu ochii dilatați, Blaga descoperă că natura își pierde inocența, se desacralizează. Tristețea poetului se amplifică și gândul că elementele telurice îndepărtează de ele privirile cerului: „Cocoși apocaliptici tot strigă/ tostrigă din sate românești./ Fântâni noptii/ deschid ochii și-ascultă/ întunecatele vesti./ Păsări ca niște îngeri de apă/ marea pe tărâmul pădurii aduce./ Pe mal, cu tâmâie în pântec/ Isus săngerează lăuntric/ din cele sapte cuvinte/ de pe cruce.” (Peisaj trans-continental).

Imagina lui Cristu, suferind în tăcere, relevă semnul pierderii ordinii divine în laturile universului terestru. Între cer și pământ, punctul par să se sfarme, iar punctele de sprijin, într-o natură amenințată de descompunere sunt căutate febril. Convingerea că nu le va găsi în interventia fabuloasă a divinității amplifică starea de criză până la dimensiunile tragicului. Neputința cunoașterii se fixează, parcă iremediabil, în conștiință, încât strigătul „Cui să mă-nchin, la ce să mă-nchin”, din poezia *Din cer a venit un cântec de lebdă* este nu numai îndreptățit, dar și încărcat de tristețea celui lipsit de perspectivă măntuirii: „Cineva a-nveninat fântânilor omului./ Fără să știu mi-am muiat și eu mâinile/ în apele lor. Să acum strig./ O, nu mai sunt vrednic/ să trăiesc printre pomi și printre piptre./ Lucruri mici/ Lucruri mari/ Lucruri sălbaticice-omorâți-mi ini-ma!”.

Criza existențială, dominată de tristețea metafizică, explicată de G. Călinescu ca „o lâncezeală” și ca „un soi de nostalgie după eden” pare să găsească rezolvarea în somn, o formă de existență mult mai complexă, asemănătoare incrementului în care perfectiunea vieții se află la cotele Absolutului. Prin

(continuare în pagina 5)

ELEMENTE ALE SACRULUI ÎN POEZIILE LUI LUCIAN BLAGA

În contextul liricii secolului XX, Lucian Blaga se află în familia celor poeti pentru care transcendentul reprezintă motivația însăși a existenței. În toate timpurile, marile spiriti s-au mistuit lăuntric, acaparate de dorința descifrării sensurilor, pe care lumea, în totalitatea ei le încifrează, și cu cât conștiința eșecului în aventura cunoașterii este mai vie, cu atât condiția umană își dezvăluie măreția tragicului ei. Prin ceea ce a creat, Blaga se include în rândul acestor spiriti, definindu-se a fi cugetătorul complex ce situează poezia în miezul problemelor filozofice pe care le-a descoperit și formulat într-un limbaj propriu. Din această cauză considerăm îndreptățită ideea că L. Blaga, "mirabilul om", născut în Lancrăm, sat cu rezonanță inefabilă, este "filozoful poet și poetul filozof", un incredibil traducător al gândirii rationale în gândire poetică.

Se impune de la început precizarea distincției dintre ceea ce a însemnat pentru poet gândirea rațională și ceea ce este gândirea poetică. Rodul gândirii raționale l-a reprezentat întreaga substanță filozofică, concretizată în cunoștilele trilogiei (a cunoașterii, a valorilor, a culturii), constituite pe parcursul mai multor ani (1931-1948), în care Blaga însumează o amplă analiză a materiei și spiritului, delimitată în timp și spațiu, pe baza unui sistem filozofic propriu care a început să se configureze în conștiința sa din adolescență și să se cristalizeze de-a lungul timpului, concomitent cu lecturile din operele marilor filozofi ai lumii.

La reușita acestei aventuri în filozofia existenței și a cunoașterii, un rol important l-a avut însă mediul în care s-a născut și care și-a

lăsat amprenta asupra temperamentului său. Într-un cuestionar formulat de Liviu Rusu în 1931, Blaga răspunde, în legătură cu mediul părintesc: "Elementele fundamentale de intuție ale poeziei și dramei mele sunt de origine din satul Lancrăm, unde tatăl meu a fost preot. Înclinările filozofice le-am moștenit de la tata, un om care a citit biblioteci întregi, care cunoștea filozofia germană la perfectie, un om care știa atâtea lucruri, cum putini, muzical, tare și în matematică. Înclinările poetice și puterea de muncă le-am moștenit de la mama. Ea mi-a dat și trăirea precum și sensul profund al superstiției, al povestii, al magichului și religiei. Prin mamă mă simt legat de pământ." Această mărturisire determină convingerea că personalitatea lui Blaga este o sinteză a înclinațiilor spre filozofie și spre trăirea poetică a sensurilor vieții, încărcate de magie și religie, prima direcție fiind de sorginte paternă, iar a doua, preluată de la mamă. Această zestre ereditară a făcut posibilă topirea trăirilor metafizice în gândirea poetică, sinonimă cunoașterii luciferice, definită în „Trilogia cunoașterii”.

În fața universului încărcat de taine, Blaga își revărsă privirile, încercând să pătrundă în miezul lucrurilor care dăinuie dincolo de moartea fenomenală. Această pătrundere reclamă însă participarea poetului la substanța universului care i se relevă ca o "corolă de minuni", cadru amplu de lumină și întuneric, propice chemărilor telurice dar și dorințelor de conștiință cu transcendentul. În poezii se concretizează astfel imensa sete de Absolut, dorința de a străpunge nemărginirea: "Pământule,, dă-mi aripi;/ săgeată vreau să fiu să spin tec/ nemărginirea,/ să nu mai văd în preajmă decât cer,/ deasupra cer/ și cer sub mine." (Vreau să joc).

Calea spre transcendent nu se lasă privată de nici un muritor, încât ea devine o Golgotă fără sfârșit între două puncte ale existenței paradișiale: faza de încreat și veșnicia de după moarte. Condiția tragică a umanității este asumată de el prin stări variate de la liniște și resemnare la neliniști dureroase și din nou la însemnare și resemnare tristă. De-a lungul vieții, echilibrul său intern a avut totdeauna punct de sprijin în credința în Dumnezeu, intuit când în lucrurile din jur, când în noi însine, când în înălțimile cerului, zăvorât în tăcere. Pentru poet, Dumnezeu, echivalent al Marelui Anonim, este permanent o

certitudine și nu o ipoteză, încât stările de criză ale poetului nu se datorează îndoielii, să cum se întâmplă cu Arghezi, ci imposibilității stabilirii unui contact direct cu acesta: "Între răsăritul de soare și apusul de soare/ sunt numai tină și rană./ În cer te-ai închis ca-ntr-un coșciug./ O, de n-ai fi mai înrudit cu moartea/ decât cu viața,/ mi-ai vorbi. De acolo unde ești,/ din pământ ori din poveste mi-ai vorbi." (Psalm).

Poetul are revelația lui Dumnezeu prin semne, care, în "Trilogia cunoașterii", ar fi sinonime cenzurii transcendentului. Semnele Înaltului transmit poetului stări de extaz, sustinute de elementele naturii inocente, care revărsă asupra sa o benefică protecție: "Atâta liniște-i în jur, de-mi pare că aud/ cum se izbesc de geamuri razele de lună." (Liniște). Și aici, ca și în alte poezii, luna este o posibilă reprezentare metaforică a Marelui Anonim. Într-o natură sacră, intervenția divină dăruiește omului ușurare a sufletului și liniște, în pragul mântuirii: „De trei zile luna crește ca un fagure/ de miere într-un stup./ La mănăstire vine o babă, zice:/ "Stăret purtător de boli cerești,/ să faci o rugăciune/ de ieșire a sufletelului din trup./ „Pentru cine?“/ „Pentru mine.“/ Luna s-a coborât pe-o biblie/ și de pe file/ privește înapoi la chipul ei spre cer.“ (La mănăstire).

În volumul *Poemele luminii* dar mai ales în *Pașii profetului*, Blaga vede în natură o intrupare a divinității ce degajă vitalitate aprinsă. "Urmele de lut", "nisipul dogorit", adierea "gânguritului de izvoare", "stropii de mac" și "lanurile de grâu" alcătuiesc un cadru bucolic în care poetul presimte sfârșitul ca pe o torpeală ce despovărează spiritul, integrându-l în cosmos. Sub zodia panteismului, dragostea este o minune sanctificată, dimensionată prin spirit, iradiind mistere și zămisind acea stare de torpeală care amintește de moarte: „Eu zac în umbra unor maci,/ fără dorință, fără muștri, fără câinți/ și fără nemururi, numai trup/ și numai lut.“ (În lan).

Cu volumele *În marea trecere*, *La cumpăna apelor* și *Lauda somnului* se descoperă un poet aflat la un moment de răscruce, cunoscător de efemeritatea lucrurilor. Sentimentul tragic izvorăște din revelațiile asupra desacralizării lumii. Viața, privită ca o trecere sprijinată de reintegrare în ciclul firesc al naturii, declanșeză, acum, poetului, triste metafizice, nu pentru că se apropie

de moarte, ci pentru că îl îndepărtează de vârsta de aur a începuturilor: "Dar mi-aduc aminte de vremea când încă nu eram/ ca o copilărie de-părtăță/ și-mi pare asa de rău că n-am rămas/ în țara fără nume." (Liniște între lucruri bătrâne).

Regretul după starea încreatului devine obsesie pentru poet. Aruncă în lumină, el deslușește tot mai clar perspectiva sfârșitului și judecata dreaptă a celui Vesnic. Poetul are presentimentul eșecului în fața Marii Judecăți, deoarece sufletul nu se poate pierde numai prin păcat, dar și prin prețuirea acelor elemente ale vieții, care în viziunea laică stimulează orgoliile umane. Din această cauză, cu ochii dilatați, Blaga descoperă că natura își pierde inocenta, se desacralizează. Tristețea poetului se amplifică la gândul că elementele telurice îndepărtează de ele privirile cerului: "Cocoși apocaliptici tot strigă/ tot strigă din sate românești./ Fântânele noptii/ deschid ochii și-ascultă/ întunecatele vesti./ Păsări ca niște îngeri de apă/ marea pe târmuri aduce./ Pe mal, cu tămâie în păr/ Isus săngerează lăuntric/ din cele sapte cuvinte/ de pe cruce." (Peisaj trans-cendent).

Imaginea lui Crist, suferind în tăcere, relevă semnul pierderii ordinii divine în laturile universului terestrului. Între cer și pământ, punțile par să se sfarme, iar punctele de sprijin, într-o natură amenințată de descompunere sunt căutate febril. Convingerea că nu le va găsi în intervenția fabuloasă a divinității amplifică starea de criză până la dimensiunile tragicului. Neputinta cunoașterii se fixează, parcă iremediabil, în conștiință, încât strigătul: "Cui să mă-nchin, la ce să mă-nchin", din poezia *Din cer a venit un cântec de lebădă* este nu numai îndreptățit, dar și încărcat de tristețea celui lipsit de perspectiva mântuirii: "Cineva a-nveniat fântânele omului./ Fără să știu mi-am muiat și eu măinile/ în apele lor. Să acum strig./ O, nu mai sunt vrednic/ să trăiesc printre pomi și printre pietre./ Lucruri mici/ Lucruri mari/ Lucruri sălbaticе-omorâți-mi ini-ma!".

Criza existențială, dominată de tristețea metafizică, explicată de G. Călinescu ca "o lâncezeală" și ca "un soi de nostalgie după eden" pare să găsească rezolvarea în somn, o formă de existență mult mai complexă, asemănătoare încreșatului în care perfecțiunea vieții se află la cotele Absolutului. Prin

(continuare în pagina 5)

somn, Blaga speră redobândirea integrității și organicității lumii. Sub imperiul somnului lumea, înfricosată de propriile ei taine, esențialmente tragică, își găsește linistea, dematerializându-se. În somn, barierele dintre real și fantastic dispar, poetul realizând, în termeni metaforici un tablou al naturii spiritualizate din care se resimte sentimentul nedefinit al scurgerii timpului: "Intru în munte. O poartă de piatră încet s-a închis. Gând, vis și punte mă saltă. Ce

vinete lacuri! Ce vreme înaltă! Din ferigă vulpea de aur mă latră! Jivine mai sfinte-mi ling mâinile stranii, vrăjite, cu ochii întorși se strecoară. Cu zumzet prin somnul cristalelor zboară albinele morții, și anii, și anii." (Munte vrăjit)

În ultimile volume, *Nebănuitele trepte* și mai ales *Poezii*, publicate postum, în 1962, atmosfera se înșeninează. Poetul, ajuns la vârstă senectuții, se lasă în voia fluxului naturii, redescoperind în aceasta suportul moral pentru marea

trecere. Vitalismul exploziv, de natură expresionistă, omniprezent în *Pașii profetului*, reapare acum estompat, concretizând o stare sufletească, asemenei dorului din poezia populară. Blaga se întoarce acum la obârșii, găsind împăcare în natură inundată de lumină. Elogind "mirabila sămânță" care ascunde în ea visul vieților infinite, el trăiește, din nou, cu intensitate, nostalgia transcendentului: "Aceasta-i tristețea cea mare a spicelor, că nu sunt tăiate de lună, că numai de fierul

pământului/ li s-a menit s-apună." (Cântecul spicelor)

Poezia blagiană, în ansamblul ei, sintetizează, prin metafore, expresia unui spirit care a pășit în lumină fără să atenteze la misterul lucrurilor din univers. Mulțumirea i-a fost să le contemple frumusețea din diverse unghiiuri, raportându-si susfletul la dimensiunea acestora.

Prof. Eugen Ghiga

Charles Baudelaire, *Paradisuri artificiale*

Institutul European, Iași, 1996

Alexandru Philippide, Ion Barbu, Ion Pillat, Ion Caraion.

Se va replica însă, poate, că textul de față nu e poezie. Greu de spus, la Baudelaire, c'e este și ce nu este poezie. Si poate inclasabilitatea acestui text, imposibilitatea încadrării sale într-un gen, specie literară, sau, mai exact, într-un tip de discurs, sporește dificultatea traducerii. Cu atât mai mult cu cât *Paradisurile artificiale* se descoperă a fi, la o lectură repetată și mai mult decât atentă - circumspectă -, cu mult altceva decât par ele a fi, sau le recomandă autorul lor. Aici, în aceste pagini, a împins, poate, Baudelaire, la limitele extreme dialectica lui *être* și a lui *paraître* (*a fi* și *a părea*), poetica aceasta a ordinii și a dezordinii care îi este proprie și prin care inaugurează era modernă a poeziei, a conjugării inteligenței cu imaginatia, a lucidității, a spiritului critic, cu spontaneitatea, entuziasmul, elanul creator.

Câteva date de istorie literară sunt necesare. În 1851 Baudelaire scrie un prim eseu, *Du Vin et du Hashish comparés comme moyens de multiplication de l'individualité* (*Despre vin și despre hașiș ca mijloace comparate de multiplicare a individualității*) (20 de ani mai târziu Rimbaud va căuta cu înverșunare căile prin care să poată spune „Je est un autre...”), în care vinul și hașișul sunt mai degrabă opuse unul altuia, balanța înclinându-se în favoarea vinului, ferment al imaginatiei, posibilitatea de evadare dintr-un real inautentic, dogit, cale de acces spre „surnaturalism” (ceea ce suprarealistii vor reveni drept „suprarealitate”, conceputul-cheie al doctrinei lor), termen pe care Baudelaire îl folosește, în altă parte, când vorbește despre Balzac și Delacroix, creatori care au depășit, după părerea lui, realul, deschizând visului o cale nelimitată.

Vinul detine o forță magică, transfiguratoare și creatoare, el face parte din acele băuturi care „au proprietatea de a spori nemăsurat personalitatea ființei gânditoare și a zâmbită, într-un anume sens, o a treia persoană, lucrare mistică în care omul natural și vinul, zeul animal și zeul vegetal joacă rolul Tatălui și al Fiului din Sfânta Treime; ei dau viață unui Sfânt Duh care este omul superior, coborător din amândoi deopotrivă.” (p. 39) Această „sporire nemăsurată a personalității ființei gânditoare” este, incontestabil, tinta mult jinduită de Baudelaire, și alături de el, de poeții „rupturii”: Rimbaud, Lautréamont.

O „suprastimulare poetică a omului” operează, alături de vin, și hașișul, numai că prin el se trece dincolo, la o dispersie a personalității, a sensibilității, prin multiplicare și acutizare.

Concluzia lui Baudelaire e cum nu se poate mai moralizatoare, prea apăsat moralizatoare, parcă: se impune respingerea acestor „mijloace artificiale pentru a ajunge la o stare de beatitudine poetică” în favoarea „entuziasmului” și a „voinței”, a stării naturale de „grătie”, iar tonul lui Baudelaire, vorbind despre caracterul intermitent, arbitrar, al acestei stări de grătie artificial obținute, capătă inflexiuni janseniste, care se accentuează în prima parte a *Poemului hașișului* (intitulat *Gustul infinitului*), poem compus în 1858 și publicat în *Paradisuri artificiale* în 1860, deci la scurtă vreme (prea scurtă, ca să nu fie semnificativă) după scandalul provocat de apariția *Florilor răului* (1857), acuzate de ofensă adusă moralei publice.

Este cel puțin neobișnuit, dacă nu ciudat (cuvântul mai potrivit ar fi, poate, „subversiv”) să numești „poem” a „ceva” un text în care ajungi să faci un rechizitoriu

violent al acelui „ceva” - în cazul lui Baudelaire - hașișul. Poetul francez își declară intenția de a face un studiu monografic asupra hașișului, documentat, științific, ilustrat de adevărate observații clinice, de caz, cu notări precise, minuțioase: „Subiectul studiului de față constă tocmai în analiza efectelor misterioase și a plăcerilor morbide cărora le pot da naștere aceste droguri (hașișul și opiu, n.n.), a ispășirilor care decurg inevitabil din consumul lor prelungit și, în sfârșit, a imoralității pe care o presupune această formă de urmărire a unui ideal amăgitor” (p. 60). Dar acest „ideal” amăgitor care reflectă „gustul infinitului” este însuși idealul poetic baudelairian, „îmșicare care-l împinge pe om să caute o stare care să pară a-l înălța deasupra lui însuși” (M. A. Ruff). Avem, aşadar, de-a face cu însăși filosofia Florilor Răului, cu chintesașa unei teorii a creației - în aceasta constă, de altfel, principala valoare a *Paradisurilor artificiale*.

Am spus că textul se vrea și pare să fie un rechizitoriu necruțător al drogurilor, dar nu putem lăsa neobservat faptul că acest rechizitoriu îmbracă cel mai adesea o formă discursivă cu atrbute menite să fascineze. În prefata - excelentă, deosebit de intelligentă - semnată de Michel Bass se vorbește despre ruptura dintre conținut și stil, despre „stilistica indicibilă” pe care *Paradisurile* baudelairiene au solicitat-o. Toată „vrăjitoria evocatoare” („la sorcellerie évocatoire”) este mobilizată de autor pentru a pune la zid obiectul criticii sale. Pentru a-l pune la zid sau pentru a-l pune în evidență?

Aceeași tehnică - sau tactică? - este folosită și în partea a doua a *Paradisurilor*, *Un mâncător de* (continuare în pagina 6)

opiu, acolo unde, aparent, Baudelaire comentează experiența și cartea nutrită de ea - a scriitorului-opiomane englez Thomas de Quincey, *Confesiunile unui mâncător de opiu, Din viața unui student*. Analiză subtilă a „voluptăților” și „chinurilor” opiu, a crizei de dezintoxicare, cu citate ample din autorul englez, traduse de Baudelaire în franceză, mai bine spus adaptate de el, aşa cum adaptată este întreaga poveste din care, dincolo de straturile superficiale de semnificație, transpare propria sa poveste, reală sau închipuită, și dacă este închipuită, devenită veridică prin mijlocirea artei. „Ce importantă are, spune Baudelaire, dacă mâncătorul de opiu a adus sau nu omenirii foloase concrete? Odată

ce cartea lui e frumoasă, îi datorăm recunoștință” (p. 157) pentru că, spune tot Baudelaire citându-l pe Buffon și exprimându-și propria sa profesie-une de credință, „Frumosul e mai n' il decât Adevărul.” (p. 157).

Paradisuri artificiale rămâne o carte inclasabilă pentru că este hibrid: tratat medical (de toxicologie), deci carte de știință, s-ar putea spune, tratat de psihologie, dar și de morală, eseul, carte despre o carte, poem în proză, artă poetică. Toate la un loc și dincolo, sau dincoace de ele, carte despre sine, adânc lirică, de o maximă intensitate a atenției și a interesului acordat proprietiei sensibilității, imagine de o fidelitate crudă a „sufletului (său) dezgolit” („(son) coeur mis à nu”) și, prin aceasta, a

Poetului, cu care, orgolios și sincer, se identifică.

În fața unei asemenea diversități de registre stilistice, de tipuri de discurs, de construcții gramaticale, de jocuri ale conotațiilor, de referințe înrudite, în fața unui astfel de text care oferă și ascunde, în același timp, de fapt ascunde mai mult decât oferă, sarcina traducătorului e neînchipuit de grea - și de pasionantă. Or această carte a fost tradusă de Elena Popoi cu pasiune; și cu înalt profesionalism; și cu rigoare științifică (dacă n-ar fi decât să urmărim precizia și eficiența notelor de traducător, care nu au fost ușor de alcătuit, dată fiind reteaua densă de trimiteri pe care o construiește textul, trimiteri la istorie, mitologie, literatură, și care

note fac din traducere aproape o ediție critică); și, peste toate acestea, carte a fost tradusă cu știință, tactul și puterea de amenințare acel echilibru fragil între fidelitatea față de text, obediția pe care traducătorul i-o datorează, și îndepărțarea de el, care să nu însemne, totuși, trădare.

Carte, orice să ar spune, de poezie densă, *Paradisurile* lui Baudelaire își regăsesc, în varianta românească, armoniile, echilibrul frazei, sugestivitatea înlănțuirilor sonore, meandrele înțeleșurilor - altfel spus, bogăția.

Prof. univ. Corina Dimitriu

SONETUL CACAINEI

Cuminecam în tine, altădată,

Oceanule de mare dezbrăcată,

Și cum mă persiflez între micelii,

Păscut de colburile evanghelii.

Se mai zărește Tutova prin gene?

Mai pot să strig din cer tutto va bene?

Pe unde-n valuri steaua avea masul

Azi trage musca tze-tze contrabasul.

Nisipul sfânt s-a dus încet de-a dura.

Atâtă apă e cât lasă gura.

La gât, o ață galeșă de plută

Îmi prinde coastele și le sărută.

Eu simt când simt că simte numai haina

Sarmaticele mări de sub Cacaina!

SONETUL FLORILOR DALBE

Venea Chelaru Dan de se-așeza

De pe curcubeu direct pe fața sa.

Unde vedea florile dalbe în toi

Le stingea cu labele de dinapoi.

Apoi se botezau în hoardă pe hol,

Se plângneau tare și își dădeau formol.

Spre seară, lua floare cu floare în clești

Dar o pupă cu balele lui cerești

Pe aceea care sub câte un neon

Se prefăcea în visul lui Ghedeon.

Trăia cu ele de nu știu câte ori.

În rest, le tot ridică de subsiori

Si doar când îl scoteau cu totul din minti

Le arăta soarele negru-ntri dinți.

Dan Chelaru

SIMION BOGDĂNESCU

Din volumul **TOTEM INTERIOR**:

TOTEM

Arde singurătate pe albastre olane,
carne șoptită, să-mi amintesc,
carne al cărei mugur sărat
doar dinții zeilor îl rup ...

Gândul se ia după fumul din horn,
lupii cerului gravitând
ca o boală își scutură urletul
nebunia pelinului bland ...

ORIZONT

Nu te teme de apropierea mea,
când voi muri voi fi orizont!
Ai să te uiți la mine de departe,
cu pleoapa nouri ai să-mi însoțești,
dar eu voi fi acela care zbor
și eu îți voi încinge curcubeie!
Mereu vei 'nainta, mereu
distanța dintre noi va fi egală.

TOTEM

Sur les bleues tuiles brûle de la solitude
chair murmurée, à me rappeler,
chair dont le bourgeon salé
est déchiré par les dents des dieux...

Le songe suit la fumée,
les loups tournent autour du ciel
comme une maladie se soulagent de leur cri
tendre folie de l'absinthe...

HORIZON

N'aies pas peur de mon effleurement,
quand je mourrai je serai horizon!
Tu me regarderas de très loin,
tes paupières accompagneront mes nuages,
ce sera moi qui volerai,
ce sera moi qui dessinerai les arcs-en-ciel.
Tu macheras toujours, toujours
la distance entre nous la même demeura.

Din volumul **ĐJOPTRIJ**:

IDOLATRIE

Nu-ți pot săruta sânii -
sunt o religie,
o călugărie mioapă
bâjbâind în doliu
după o plantă
cu întuneric
în ea!...

Pot
pot să mă fac o biserică
la picioarele tale
gângurite de grauri
fără Eden...

IDOLATRIE

Je ne peux pas caresser
tes seins - religion
vie monachale aveuglée
qui tâtonne endeuillée
une plante qui porte
dans ses profondeurs
la nuit!...

Je peux
Je peux devenir une église
à tes pieds
murmurés par les étourneaux
chassés d'Eden...

Din volumul **ĐDJO SOMNOKOASĂ**

SECERIS ABSURD

Frică,
Vânt,
Fii ai nimănui!

Dacă viață
ajunge o miriște,
moartea
cine-o culege?

MOISSON ABSURDE

Peur,
Vent,
Fils de personne!

Si la vie
devient une éteule,
la mort
qui va la cuillir?

*Traduceri de Amelia Calujnai
Paris*

Familia Juvara (ramura moldoveană) și Djuvara (ramura munteană), după tradiție descinde din Nicolo (Nicolae) Giuvara, căpitan de Armatoli (conducători ai luptelor cu turci) din muntii Pindului. Numele Giuvara apare frecvent în cînecele românești și grecești și este, după opinia cercetătorilor, o poreclă aromânească formată dintr-un termen turcesc sau sârbesc modern.

Givari a fost un termen juridic folosit de populațile balcanice aflate sub stăpânire turcească pentru a defini regiunea sau colectivitatea care plătea amendă pentru crimă capitală. În cîntecele și poezia populară aromânească se exprimă o puternică admirăre față de doi frați Giuvara, care au dat semnalul revoltei antiotomane. Iată și câteva din versurile cele mai semnificative: „Doi giuani, doi frați Giuvără...” (Doi curajoși (îndrăzneți) frați Giuvără); „Giuvărăt, pală de-asime,/ Mea te știu și-s bată ghine!” (Giuvărăt, palos de-argint/ Ce bine știu ei să se bată!); „Giuvărăt ficolor rumâni/ Bagă moartea prin tu câni” (Giuvărăt, feciori români/ Bagă moartea printre câini - câinii de turci).

Se pare că au fost mai mulți Giuvara, căpitanii de Armatoli, pentru că apar la date diferite în tradiția istorică, în documentele și literatura orală a vremii. Nicolo Giuvără, unul dintre ei, era un om viteaz, dar și bogat, după cum o dovedesc cîntecele vechi aromânești. Un cercetător al istoriei aromânilor, Ioan Caragiani, schizează portretul lui Nicolae Giuvara - după spusele bunicului său care l-a cunoscut - că „era un om înalt de talie, bine făcut și mare și foarte viteaz. Tradiția locală spune că emigră în România.”

Tradiția familiei (ramura munteană) menționează, într-adevăr, pe doi frați veniți din părțile Albăniei în ultimul sfert al secolului al XVIII-lea. Se pare că s-au stabilit, mai întâi, în Oltenia, în județul Romanăt, luând moșii în arendă. De la numele lor se trage numele satului Giuvărăști. Un Iamandi Giuvara a fost proprietarul moșiei Giuvărăști din județul Romanăt, în preajma revoluției lui Tudor Vladimirescu. Despre Iamandi Giuvara documentele epocii dă informații destul de bogate. La începutul revoluției, în ianuarie 1821, Iamandi Giuvara care avea ordin de la Divan să-l prindă pe Tudor Vladimirescu a tecut cu arnăuții săi de partea acestuia. Printre oamenii săi era și Iancu Jianu. Pentru fapta sa, Tudor l-a numit pe căpitanul Iamandi ispravnic de Romanăt. După lupta de la Drăgășani, Iamandi Giuvara s-a retras cu oamenii săi la mănăstirea Cozia, dar, printr-o trădare de Bimbasa Sava, este dus la Istanbul cu șaptezeci de panduri și executat. Căsătorit cu Caliopi, el a avut șapte copii, din care doi băieți au fost uciși odată cu tatăl lor, iar al treilea, luat de turci, a intrat în armata turcă.

Moșia Giuvărăști a fost luată în stăpânire de Gheorghe, fratele lui Iamandi, venit din Macedonia. De la Gheorghe Giuvara se păstrează biserică din satul Giuvărăști, construită de acesta în anul 1857. Fii lui Gheorghe Giuvara au fost Cristodor, Iorga (probabil Gheorghe) și Nae. Numele lor apar în documentele epocii. Astfel, polcovnicul Hristodor (Cristodor) Giuvara este menționat în lista de alegători pentru Adunarea Obștească, din partea județului Romanăt, în anul 1831.

Un alt Giuvara, Nițul (poate același cu Nae) apare într-un document în jurul anului 1824 în lista numelor campaniei vechi a orașului Craiova.

Unul din cei doi frați veniți în Țara Românească la sfârșitul secolului al XVIII-lea se numea, probabil, Trandafir Giuvara deoarece fiul său, Ion Trandafir Giuvara, îi poartă numele. În 1825 Ion Trandafir Giuvara (sub numele de Iane Trandafir Giuvara) are un proces pentru clironomie cu cumnata sa, Elena Giuvara, soția răposatului Constandin. Constandin era, deci, fratele lui Ion Trandafir Giuvara.

Acest Ion Trandafir Giuvara trebuie să fie același cu Ion Giuvara reținut de tradiția familiei. El este întemeietorul ramurei muntene, a familiei care s-a numit mai târziu Djuvara. Stabilit la Brăila, în jurul anului 1830, după eliberarea orașului de sub turci, Ion Giuvara și-a cumpărat moșii și a intrat și în viața politică. Fii săi Trandafir și Gheorghe au participat la revoluția de la 1848. Exilați la Paris, după înfrângerea revoluției, Trandafir și Gheorghe Giuvara au adoptat numele de Djuvara, transcriere după fonetică franceză a numelui.

Nepotul de fiu al lui Trandafir Djuvara a fost Mircea Traian Djuvara, profesor de filosofie a dreptului la București, ministru de justiție și delegat al României la Societatea Națiunilor. Gheorghe-Djuvara a avut doi fii, pe Trandafir și Alexandru care și-au făcut studiile la Paris. Trandafir Gh. Djuvara a urmat cariera diplomatică și a fost ministru al României la Belgrad, Sofia, Istanbul, Bruxelles, Atena. A fost membru fondator al Ateneului Român și a lăsat la moarte, în 1935, suma de 4 milioane lei și tablouri de artă Ateneului Român și altor așezăminte culturale. Fratele său, Alexandru Gh. Giuvara, a fost membru marcant al partidului liberal, deputat și, de mai multe ori ministru. Nu a avut descendență.

Trandafir Gh. Djuvara a avut doi fii, Marcel și Radu. Marcel Djuvara a fost șef de promoție la Școala Politehnică din Berlin, dar a murit Tânăr, la începutul primului război mondial. Marcel Djuvara este tatăl profesorului Neagu Djuvara.

Tradiția păstrează în familia Juvara (ramura moldoveană a familiei Djuvara), consemnată în arborele genealogic elaborat pe bază documentară de istoricul Paul I. Cernovodeanu, îl menționează ca ascendent pe Ion Giuvara din Ianina, macedo-român din sudul Dunării. După informația profesorului Neagu Djuvara, fiul acestuia Ion Giuvara era veri cu Ion Giuvara din Brăila, menționat ca întemeietor la ramurei muntene. Dacă informația este exactă, atunci Ion Giuvara, ascendentul ramurii moldovene, a fost frate cu Trandafir Giuvara, tatăl lui Ion și Constantin Giuvara din Muntenia și, probabil, amândoi au fost fii aceluia Nicolae Giuvara.

Ion Giuvara a avut trei fii, pe Dumitru, Hristodor și Stere, născuti la Ianina pe la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Stabilirea lui Dumitru și Hristodor în Moldova s-a făcut pe la 1812, în timpul domniei lui Scarlat Callimachi, după tradiția familiei. Cățiva ani mai târziu, după Dumitru, a venit și fratele mai mic, Stere.

Urmași direcți ai populației romanizate din Peninsula Balcanică, români din această zonă, care și-au păstrat ființa etnică în pofida procesului masiv de slavizare, apar frecvent în izvoarele istoriei medievale. O parte din ei au fost slavizați în Evul Mediu, alții au rezistat până în epoca modernă. În secolul al XVIII-lea, se constată o răspândire masivă a aromânilor spre țările balcanice, țările române și imperiul habsburgic. Această diasporă a avut cauze complexe. Se știe că aceste comunități românești aveau ca ocupații principale păstorul și comerțul. Erau oameni curajoși și activi, energici și demni, dări și neclintiți ca munții în care trăiau și despre care ei însuși spuneau: „casa noastră-i muntele”.

În condițiile decadării inevitabile a Imperiului otoman se constată, pe de o parte, înăsprirea exploatarii turcești sub toate formele, iar, pe de altă parte, războaiele ruso-austro-turce creează condiții favorabile deschiderii comerțului cu Austria și Rusia ca urmare a tratatelor de pace de la Karlowitz, Passarowitz, Kuciuk-Kainargi și Iași. Lupta antiotomană, permanentă a istoriei românilor din Balcani, s-a manifestat de-a lungul veacurilor prin acțiuni războinice, de la haiducie până la organizarea unor răscoale și războaie. Ea a fost oglindită în poezia populară românească și cîntecele bătrânești. Această luptă va culmina, la sfârșitul secolului al XVIII-lea, cu rezistența eroică a românilor în potriva lui Ali Pașa din Ianina. Se cunoaște că, după mulți ani de luptă, turcii lui Ali Pașa au reușit să distrugă centrul rezistenței lor, orașul Moscopole. Multi au pierit. Femei și copii s-au aruncat în păpastie pentru a nu fi supuși masacrului turcesc. Atunci au plecat numeroase familiile aromânești spre nordul peninsulei, în imperiul habsburgic și țările române. Dintre familiile stabilite în Transilvania trebuie menționate măcar acelea care au jucat în secolul următor, un rol marcat în viața politică și culturală, ca Mocioni, Cojdu, Șaguna.

Desigur că cei mai mulți aromâni s-au stabilit în Principate. Dintre familiile rămase aici s-au remarcat Bellu, Bolintineanu (Cosmad, numele inițial), Caracostea, Costaforu, Juvara și Djuvara, Papahagi, Murnu, Danielopol și altele.

Aceste informații sunt confirmate, în parte, de paharnicul Constantin Sion. El îi numește „bulgari”, ceea ce probează originea lor sudunăreană. Este cunoscut însă faptul că, în secolele trecute, pentru românii veniți din sudul Dunării și stabiliți în Principate se foloseau termenii de „bulgari”, „greci”, „albanezi”. Constantin Sion, care a fost din aceeași generație cu frații Juvara, deci i-a cunoscut, ne informează că au venit toti, deodată, la 1829, după tratatul de la Adrianopol. Se pare că informația sa este exactă, deoarece toți copiii rezultați din căsătoriile făcute cu frații Juvara sunt născuți după 1829. Documentar, frații Juvara sunt atestați tot după 1829.

Frații Juvara lucraseră și aveau legături cu banca „Varias” din Atena și Istanbul, deci posedau un capital. Cu banii pe care îi aveau și cu cei obținuți din comerțul cu vite ei au luat în arendă moșii din ținuturile Fălcium și Galați. Dumitru Juvara a arendat moșia Rosiești, din ținutul Fălciumului. Căsătorit cu Paraschiva Penca, fata unor negustori din Focșani, Dumitru a cumpărat cu banii săi și ai soției sale o moșie de două mii hectare pe valea Elanului. Proprietar de moșie și-a cumpărat de la Mihail Sturdza titlul boieresc de stolnic. Hristodor (Hristache), fratele său, s-a stabilit la Bârlad și a cumpărat frumoasa moșie de la Cârlomănești, din ținutul Tutova, de la Manolache Costache Epureanu. Mihail Sturdza l-a făcut paharnic. Stere, fratele cel mai mic, s-a stabilit în părțile Tecuciului și și-a cumpărat, de asemenea, un titlu boieresc.

Prin ocuparea lor de negustori și arendași, frații Juvara aparțin, ca poziție socială, noii clase în formare, burghezia. În epoca lui Mihail Sturdza cumpărarea de titluri boierești de către reprezentanții noii clase sociale burgeze este un fenomen larg răspândit.

Din familiile întemeiate de cei doi frați, există până astăzi descendență numai de la Dumitru Juvara.

Hristodor, căsătorit cu Catinca Balli, s-a stabilit la Cârlomănești, unde a murit după 1870. Participant la lupta pentru Unire, după 24 ianuarie 1859 a fost deputat în Adunarea legiuitoră din partea județului Tutova. Fiul său, Dumitru (Tache) Juvara (1884-1920), fost profesor de economie politică la Universitatea din Iași, unul din primii din țara noastră. S-a stabilit la Bârlad, unde a profesiat avocatura și a participat la viața politică a vremii, ocupând funcția de primar al orașului. De la surorile lui Dumitru Juvara, Sultana și Sevastia, și de la fiicele sale, Maria, Ecaterina și Florica, nu mai trăiesc descendență. Una din fiicele Sevastiei Juvara, căsătorită cu Sake Callo, a fost Margaretă, soția profesorului doctor Ernest Juvara.

Din familia lui Stere Juvara din ținutul Tecuciului fac parte Teodor Juvara, care a avut un anumit rol politic în epocă, ca prefect al ținutului Tecuci și deputat în parlament, precum și Iamandi (Diamandi) Juvara, de asemenea prefect și deputat la Tecuci. Profesorul Alfred Juvara, în amintirile sale, îl menționează și pe un Tache Anastasiu, nepot al lui Dumitru și Hristodor, deci, probabil, descendente pe linie feminină din Stere. Acest Tache Anastasiu a fost membru al partidului liberal și apropiat lui D. A. Sturdza, care l-a convins să-și lase avere, în lipsa unor moștenitori direcți, Academiei Române.

Se observă că reprezentanții familiei din cea de-a doua generație stabilită în România fac studii superioare și-și extind activitatea în domeniul politic și cultural. În aceste domenii, în majoritatea cazurilor, Juvăreștii au depus o profundă și stăruitoare activitate, având o reală contribuție la progresul general al României moderne.

Fii lui Dumitru Juvara au fost Nicu, Iorgu și Maria, căsătorită Berea. Nicu Juvara (cca. 1830-1901) a fost căsătorit cu Zamfira Lambrino, nepoată de frate a lui Iordache (Gheorghe) Lambrino, cununat și prietenul domnitorului Al. I. Cuza (fratele Zamfirei Lambrino, Neculai, a fost bunicul lui Zizi Lambrino). Nicu Juvara a înndeplinit o vreme funcția de deputat și senator al județului Fălcium. Din numeroșii săi copii (nouă) au trăit numai patru: Ecaterina, Alfred, Alice și Henric.

Cel mai cunoscut a fost profesorul doctor în științe juridice, Alfred Juvara (1875-1963). După ce și-a luat doctoratul la Paris, în 1900, Alfred Juvara, singurul profesor de drept internațional privat din România, pe atunci, a desfășurat o bogată activitate științifică și didactică timp de patru decenii. Rezultatele activității sale științifice au fost publicate în articole în diverse reviste și culegeri de studii de specialitate. În calitate de specialist în domeniul dreptului internațional privat, Alfred Juvara a apărat interesele țării prin prezentarea de studii și referate la diferite conferințe internaționale. A participat ca judecător la dezbatările unor tribunale internaționale, în calitate de membru al Curții Permanente de Arbitraj de la Praga, al Tribunalului Arbitral Mixt de la Istanbul. A mai înndeplinit funcția de Consilier Juridic permanent al Ministerului Afacerilor Străine. Fratele lui Alfred Juvara, Henri Juvara (1881-1946), căsătorit cu Maria Ana Perticari, de la Stoilești, a avut un singur fiu, George Juvara (1911-1984), magistrat și consilier juridic. Cu George Juvara s-a stins descendenta familiei lui Nicu Juvara pe linie masculină.

Al doilea fiu al lui Dumitru Juvara, Iorgu Juvara (1833-1898), a fost căsătorit cu Maria, fiica lui Gheorghe și a Soltanei Docan. Maria Docan a fost nepoata de vîr primar a domnitorului Al. I. Cuza, întrucât bunica sa, Zoita Docan, născută Cuza, sora lui Ioan Cuza, tatăl domnitorului, a fost mama fraților Nicolae, Gheorghe, Ion și Panaïte Docan. Iorgu Juvara și soția sa Maria s-au remarcat în viața politică și culturală a județelor Tutova și Fălcium. Ei au înființat școală de la Sărăteni, au ctitorit biserică la Sărăteni și Bârlad și au contribuit cu fonduri la construcția unui spital. Fiica lor, Clemence, s-a căsătorit cu cunoscutul om politic Lupu Kostache din Bârlad. Ernest Juvara (1869-1933), unul din fiii lui Iorgu și al Mariei, a fost reprezentantul cel mai de seamă al chirurgiei Românești și unul din cei mai cunoscuți chirurgi europeni. Nu a lăsat urmași. Fratele său, Nicu Juvara (1869-1958), a lăsat numerosi urmași, dar numai pe linie feminină. Emil Juvara (1876-1950) este singurul din familie care a lăsat descendență pe linie masculină.

Fiul lui Emil Juvara este profesorul doctor Ion Juvara (născut 1913). Absolvent al Facultății de Medicină din București, promoția 1936, Ion Juvara a fost clasificat primul la examenele de medic secundar și de medic primar în specialitatea chirurgie. Din 1934 și până în 1985 a funcționat în învățământul universitar ca preparator asistent la clinica chirurgicală de la Spitalul Colțea, apoi, din 1952, conferențiar șef de clinică, iar, din 1967, a fost profesor titular la clinica chirurgicală de la Spitalul Doctor Cantacuzino. În prezent este profesor consultant la aceeași instituție. Profesorul Ion Juvara este doctor docent în științe medicale, membru titular al Academiei de științe Medicale a R.S.R., președinte al secției de chirurgie a U.S.S.M. din România. Este membru titular al Societății Internaționale de chirurgie și al unor societăți din S.U.A., Franța, Bulgaria. Pentru îndelungată și bogată sa activitate științifică și didactică a obținut grade și distincții și a fost decorat cu Meritul Științific, Meritul Sanitar și Ordinul Muncii.

Bogata sa activitate împlinește în mod fericit frumoasa tradiție de intelectuali ai familiei care se înscrise meritoriu în tezaurul culturii și științei românești.

Elena Monu

Prof. univ. dr. doc. Margareta-Henriette Ciortoloman

Născută în Bârlad în anul 1921 din părinți cu o situație materială modestă, cinci frați și surori, are o copilărie apăsătoare, destinată după moda timpului, profesiei de - ...croitoreasă ...

Dar, în clasele elementare dă dovadă de o capacitate deosebită de a învăța, ceea ce determină pe un unchi de-al ei, avocat Stelică Ciortoloman să intervină în familie și să-i acorde sprijinul necesar continuării școlii.

Urmează cursurile Liceului de fete „Iorgu Radu” din Bârlad pe care îl absolvă în anul 1941; și aici apare semnul ce-i va prevesti cariera viitoare. Muncitoare și conștientă de propria ei valoare se numără în permanență printre primele eleve din clasă, concurând la șefia clasei.

După absolvirea liceului, în condițiile unei concurențe acerbe (1941, război, facultate militarizată) cu 8-10 candidați pe loc, reușește să treacă examenul de admitere în Facultatea de Medicină din Iași, unde rămâne primii ani. Se mută la Facultatea de Medicină din București (înainte de

ocuparea Iașului de către trupele sovietice) unde se placează de la început în categoria valorilor-examen de externat, de intern-medic, secundar-medic primar și preparator asistent. Lucrează în clinica prof. dr. N. N. Gheorghiu căruia îi va fi discipol recunosător și unde își dă doctoratul în științe medicale în anul 1963, docență în 1974 ocupând postul de șef lucrări, conferențiar, apoi profesor universitar șef de clinică Obstetrică-Ginecologie la spitalul „Pantelimon” din București.

Participantă activă a numeroase conferințe și congrese naționale și internaționale: București, Sofia, Stockholm, Tokio, Washington, Moscova reprezentă în mod strălucit școala de Obstetrică românească.

Autoare a peste 250 de lucrări și comunicări de specialitate în țară și peste hotare, colaboratoare sub redacția prof. N. Coja la Tratatul de Ginecologie. Semnează mai multe broșuri de specialitate: „Cum să trătam tul-

burările de dinamică uterină" Ed. Medicală 1971 și „Investigații moderne în obstetrică -ginecologie" Ed. Medicală, 1975 etc. Spirit inovator „Amniotomul" aparat pentru limfografie pelviană s.a. prezentate la expoziția internațională de la NAsymbol 252 tf—Arial CE—ts 10Îremberg brevetate și recunoscute în mai multe state.

De altfel, acest spirit îi va produce ulterior și destule neplăceri mai ales în urma recomandării sterilelui intrauterin ca mijloc anticonceptiv legat de planificarea familială, dar în contradicție cu politica demografică în vigoare în acel moment.

Profesionistă de înaltă clasă a fost multă vreme agreată ca medic specialist al corpului diplomatic feminin acreditat în România.

Extrem de muncitoare și de o modestie uluitoare, și-a consacrat întreaga existență asistentei bolnavilor din clinică. Fără o viață familială proprie, ratată de la început, nu a avut copii, s-a consacrat fraților și surorilor cărora le-a asigurat condițiile necesare intrării în viață ca oameni de valoare.

Atâtă locului natal, a tînuit să revină de unde a plecat, construindu-și casa de veci în cimitirul „Trei Ierarhi" din Bârlad unde odihnesc tatăl ei, tutorele ei, fratele tatălui, ca și sora tatălui Aglaia Costache cu soțul.

Prof. universitar Margareta Ciortoloman rămâne înscrisă în rândul valorilor ce fac cinstire orașului și scolii bârlădene.

Tânăr navetist, caut gazdă

Dan MIHAI

Îl aștepta ca de obicei în mașină. Fuma cu geamul deschis și privea avid la cei care ieșeau de pe peron. Și tot ca de obicei, băiatul se oprea câteva clipe privindu-l. Nu exista nici un motiv, dar, ca și celor aflați în fața morții, își retrăia toată viața într-o secundă. O dată la două săptămâni aceeași călătorie pentru ași petrece o duminică împreună cu tatăl său. Mama nu venea niciodată. O dată la două săptămâni în ultimii şase ani. Mama și tata. O duminică, tata, o duminică și restul săptămânilor mama. Şase ani și nici măcar nu divorțaseră. Avea șaptesprezece ani și realiza că în familia lui se petreceau ceva ciudat, ceva care îl călise mai ceva ca un război.

Ca de fiecare dată, privirea tatălui trecu pe lângă el. Nu, era singur. Se apropie de mașină încet. Așteaptă calm lângă portiera din dreapta părăsita de ochii tatălui se întoarseră greoi spre el. Urcă în mașină. O strângere de mâină.

- Ai venit?

Un glas răgușit, poate din cauza emoției. Își aprinse o țigară, mai privi o dată spre ieșirea de pe peron apoi porni motorul. Până acasă, câțiva kilometri buni, nici unul nu scotea vreun cuvânt. Îl privi cu coada ochiului. Conducea atent, scuturând din când în când țigara în scrumiera de la bord. Arătătorul de la mână dreaptă, aproape portocaliu la vârf, mijlociul având aceeași culoare, cu un mic sănț ca o șea. De la țigară culoarea, de la stiloul secheta.

- Am găsit niște cărti grozave - spuse el, dar se opri speriat realizând căcerea care domnise între ei atâtă timp. - Să îți le alegi pe care vrei. Ce-ai mai citit în ultimul timp?

Nu-i răspunse. De fiecare dată aceleași fraze rostite pentru a umple un gol.

- Tată! - se opri și el. De fapt nu voia să-i spună nimic, dar încerca din nou să vadă cum sună în prezența lui cuvântul asta. Straniu. Își întoarsee privirea către el. Oprise mașina în fața blocului în care locuia. Trăsăturile, mai blânde când îi vorbise despre cărti se aspiră din nou.

Priveau amândoi înainte. Băiatul se îngrozi de căcerea astă care, de fiecare dată când se întâlneau, se instala între ei.

- Tată! - de data astă aproape strigase.

Acum el se aplecase peste volan așteptând parcă o lovitură în creștet. Încet, deschise portiera și coborî. Văzând că fiul rămase tot cu privirea atintită înainte, ezită.

- Nu... nu vrei să urcăm?

Coborî și el ridicându-și ochii. La etajul întâi aceleași ferestre prăfuite, străine, acoperite cu storuri groase ascunzând un apartament rece în care domnea o ordine chinuită. Tatăl se mai înviorează puțin când intră. Ridică un stor astfel încât obscuritatea fu alungată. Îl puse pe masă un vraf de cărti și se trânti obosit într-un fotoliu. Băiatul frunzări căteva și-l privi pe deasupra lor. Rămăsese în fotoliu cu ochii pierduți. Simțindu-se observat, îi închise.

Lăsa ușor ultima carte pe masă și începu obișnuita explorare a apartamentului. Peste tot aceeași ordine proaspătă, făcută probabil în ajunul venirii sale. Nu-ți trebuia un ochi de expert ca să recunoști o mână de bărbat. Se trânti și el în pat cu mâinile sub cap. Si acum? Urma o zi întreagă de stat cu mâinile sub cap, ca de obicei? El în dormitor și tatăl în sufragerie? Se scutură și se ridică hotărât. Oprirea bruscă marcând ezitarea, îl făcu pe cel din fotoliu să tresără.

- Tată... sunt obosit, și...

- O plimbare prin oraș îți va prinde bine - îl întrerupse el precipitat simțind pericolul.

Orașul, într-un sfert de oră, îl străbați de la un capăt la celălalt. Străzi întortochiate, reminiscente ale fostului mic târg. Blocuri vechi scorojite, cenușii, blocuri noi, construite în stiluri împrumutate de aiurea. Primăria, Casa de cultură, Polyclinica, ușor de recunoscut doar după firmele de pe fațade. Magazine „la parter", magazine înghesuite în foste case ale foștilor târgoveți.

Un om din trei îi salută și chiar se ghicește o considerație pentru tată. Băiatul știe piesa. O încercare ratată de justificare. O lectie de dirigenție compromisă de un elev cu o fire dificilă, imposibilă chiar. Ascultă indiferent „ce băiat mare aveți", „ce mai faceți", „parcă ieri îl duceați în brațe", și, din când în când, „ce mai face doamna". Fiului îi venea să râdă după asemenea gafă și pofta de râs creștea când vedea privirea speriată a tatălui și când acesta se grăbea să se despartă de nevinovatul și nedumeritul concetețean. Pofta de râs îi era amplificată de cavalcada aceasta de imagini, de parcă ar fi intrat în atelierul unui fotograf și, în așteptarea maestrului care zăbovea în camera aceea obscură și misterioasă, s-ar fi apucat să privească pe pereti. Fotografii color, alb-negru, oameni necunoscuți care îi biciuiau memoria în efortul de a-i recunoaște, de a regăsi trăsăturile unora deja cunoscute. Fotografii puse pentru reclamă, pentru a dovedi măiestria și numărul mare ale celor care îl solicită pe cel care se arată ocupat, foarte ocupat, în camera aceea întunecoasă și misterioasă, fără storuri.

Băiatul se oprește, tatăl mai face câțiva pași și se oprește și el fără să se întoarcă.

- Tată! Am obosit! Vrei să ne întoarcem acasă?

EPIGRAME (Din arhiva „Academiei Bârlădene")

Lui A. Tutoveanu, autorul volumului „Albastru"

Deprins c-o singură culoare,
Ori când e-n joc cer, zare, astru
Mă prinz că pentru Tutoveanu
Si cerul gurii e albastru.

V. Voiculescu

(„Graful nostru", nov., 1925)

Membrilor Societății literare „Academie Bârlădeană"

Neputând nici pân-acuma
Academicieni să fie,
Și-au făcut, - departe, glumă,-
Singuri ei... Academie.

C.-Z. Buzdugan

(„Graful nostru", nov., 1925)

INCERCĂRIILE DOMNITORULUI ALEXANDRU IOAN CUZA
DE A EMITE (BATE) MONEDE

TOPONIMIE GEOGRAFICĂ

SATE ALE CĂROR NUME REFLECTĂ ACTIVITĂȚI AGRICOLE

Producția materială, în mod deosebit cea agricolă se constituie în condiția existenței și evoluției comunităților umane. Caracteristicile mediului geografic se reflectă nemijlocit în intensitatea, amploarea și diversitatea practicilor agricole. Reflectarea este cu atât mai pregnantă cu cât societatea umană se găsește pe treptele de început ale evoluției ei.

Constituirea topicelor este un proces de lungă durată. Revenirea asupra apelativelor initiale, nuanțările ulterioare sau chiar renunțarea la ele, prin înlocuirea lor cu altele, intră în firescul acestui proces. Condițiile ca un apelativ să se consacre ca nume de loc, sunt multiple. Mai întâi, se cere ca locul sau activitatea desemnată, să aibă trăsături ieșite din comun. Prin comparație cu ansamblul în care se află, să joace reperul unui reper spațial, atât pentru populația locală, cât și pentru cea care tranzitează zona. Apoi, trăsăturile care l-au impus, să și păstreze caracteristicile pentru o durată mare de timp.

Satul, ca formă a habitatului uman, reflectă prin trăsăturile sale, caracteristici ale mediului ecologic în care s-a amplasat, dar și ale mediului social în care s-a construit și evoluat. În zona pe care am luat-o în analiză și care corespunde zonei de influență a municipiului Bârlad, topicile impuse de activitățile agricole sunt în număr foarte mare, între ele fiind și numele de sate. Pentru articolul de față, ne vom opri numai la acele impuse de practica zoopastorală.

Unul dintre numele de sate care ne-a trezit un real interes de cunoaștere este *Pogana*. Este numele satului centru de comună, situat pe cursul mijlociu al văii Tutova. Urmele de locuire dovedite arheologic sunt din Cultura Nouă, de la sfârșitul epocii bronzului. La recensământul populației din anul 1774, era contopit cu satul Bogeați, sat atestat documentar din anul 1555.

Termenul „pogana” este rar în zonă, dar destul de des în formele arhaice ale lexicului românesc din toate provinciile istorice. *Pogan*, ă, i, adjecțiv și adverb a circulat în

provinciile Moldova și Transilvania. Atunci când este vorba despre persoane are sensul de slut, tare urât; când se referă la vorbire, exprimare sensul este de stâlcit, stricat.

Un termen asemănător, tot din fondul vechi de cuvinte este „pogace”, substantiv care desemnează o tură, aliment folosit și astăzi în sate care înlocuiesc pâinea. În sudul țării, în Muntenia, „pogonul” este unitate de măsură a suprafetelor agricole. „Pogonar” este un arhaism care desemnează lucrătorul agricol din vie. „Pogoniciul” era cel care mâna animalele când tractau plugul. De obicei era un copil, care și ajuta tatăl la aratul ogorului. Ceea ce se poate observa cu ușurință, acești termeni au un câmp comun de referință, mediul rural.

Pornind de la cele relatate, formulez opinia că numele satului *Pogana* își are originea în latinescul „paganus” care semnifică: sătesc, rural, tăran.

Valea Tutovei, pe care se află și satul Pogana era un drum de transhumanță, dinspre Carpați către văile Bârladului, Prutului și Nistrului. Pe acest drum, transhumanții aveau ca reper orientativ, un sat, sau poate case izolate. În limba slavă, „pogan” semnifică urât, eretic, păgân, al dracului. Credem că s-a preluat termenul latin initial și prin traducere i s-a deturat sensul. În evoluția sa satul Pogana a fost înglobat de satele Bogați (1774) și Ciubota (1775). Ulterior înglobează el satul Ciubota (1796) și satul Roșcani (1803). În anul 1876 Ciubota se desprinde ca sat de sine stătător, dar, din 1887, este definitiv asimilat prin contopire cu satul Pogana. În documentele timpului, satul Pogana a avut și alte consemnări de nume: Cotmănești sau Pogana (1843-1875), Cosmănești, Cotimănești, Cozlanești, Pogan (1774) și Plogana (1812).

Pogăcenii este numele unei foste moșii și a unui fost sat, situate la nord-vest de satul Popeni de pe valea Elanului, comuna Găgești. Existența satului este consemnată pentru perioada 1779-1904. A fost înglobat de satul Popeni.

Pogonești, sat din comuna Ivestiști situat în aval de satul Pogana. Apare

menționat în documente din anul 1803, pentru perioada 1842-1862, a fost înscris în documente cu numele moșiei ce i s-a atribuit, Sabanul. Crede că acesta este un caz tipic de sat creat prin roirea populației din satul Pogana. Distanța de satul matcă este de cca. 15 km.

Pogonești, nume de sat și moșie, dispărute prin contopire, apar consemnate în anul 1812, situate la est de satul Ghermănești din comuna Banca. Existența acestui sat se desfășoară pe o perioadă scurtă de timp: 1812-1842. Contopirea s-a realizat cu satul Ghermănești, în vecinătatea căruia și-a avut scurta existență.

În județul Vaslui, mai este un sat din aceeași familie lexicală: *Pogănești*. Este situat în comuna Stănești, în valea Prutului. În țară nume asemănătoare se înalnesc în toate provinciile istorice. Iată câteva semnificative: Pogacea (jud. Mureș), Pogănești (jud. Hunedoara), Pogănești (jud. Timiș), Pogana (jud. Olt), Pogara (jud. Caraș-Severin), Pogănele (jud. Buzău), Pogorăști (jud. Botoșani) și altele.

Fătăciuni este numele purtat până în 1964 de satul Fătănele din comuna Motoșeni jud. Bacău, fost jud. Tutova. Sensul topicului este de „loc unde fată oile” pus în corelație cu alte topice din zonă, - mocani, căsla, păcurărești și altele. În evoluția sa satul Pogana a fost înglobat de satele Bogați (1774) și Ciubota (1775). Ulterior înglobează el satul Ciubota (1796) și satul Roșcani (1803). În anul 1876 Ciubota se desprinde ca sat de sine stătător, dar, din 1887, este definitiv asimilat prin contopire cu satul Pogana. În documentele timpului, satul Pogana a avut și alte consemnări de nume: Cotmănești sau Pogana (1843-1875), Cosmănești, Cotimănești, Cozlanești, Pogan (1774) și Plogana (1812).

Bărtăluși Mocani, sat în comuna Puiesti. Ca moșie în ținutul Tutovei este consemnată în anul 1808. În anul 1838 se menționează cătunul cu acest nume ca apartinând de satul Puiesti. În unele documente este consemnat cu numele de *Bărtăluși Lingurari*. Este situat pe pârâul Bărtăluși în amonte de satul Bărtăluși Răzești.

Mocanii, fostă localitate la nord de satul Fălcu. Astăzi, prin contopire, este mahala a Fălcuiului cu un profil etnografic distinct. Apare documentar ca sat în anul 1892. În anii

prof. VASILE CÂRCOTĂ

1900 și 1913, figurează pe harta căilor de comunicație. În anul 1963, a fost înscris pe harta bazinelor hidrografice. Asimilarea, aşadar, este incipientă.

Păcurărești, sat în comuna Coroiești, situat în valea pârâului Pereschivul Mic. Moșia este consemnată din anul 1776. Numele își are originea în latinescul „pecorarius”, cu semnificația de cioban, mocan, păcurar.

Calul Alb, fost sat la nord de satul Simila. Existența sa este consemnată documentar pe perioada 1871-1877, după care este asimilat de către Simila. Un continuator al topicului este numele dealului Călbăoaia, la poalele căruia s-a aflat satul.

Căsla lui Andronache, fost sat înglobat de satul Dracseni, comuna Voinești. Numele de căsla este de origine turcească și desemnează locul unde se mulg oile sau vacile. În zona noastră sunt și nume de familii Căslaru.

Iapa, fost sat în perioada 1785-1855. Era situat în valea Bârladului, lângă actualul sat Gara Banca.

Sunt mai multe nume de sate impuse de această agricolă pe care le vom prezenta într-un număr viitor.

de cunoscute interne" Ed. Medicale 1971 și "Investigări moderne în terapie ginecologică" Ed. Medicale, 1973 etc. Spiritul "Anhingă" spune pentru umflorane pe lângă cea prezentată la expoziția în cadrul de la Năvăsorul 253 tf.—Arad CB—

admoneste în mai multe state.

De altfel, acest "spirit" i-

stă în urma recunoașterii deribit-

leș de plănuitorii români.

Incheierea procesului unificării național-statale, la sfârșitul primului război mondial, expresie a triumfului principiului naționalităților, a unei implacabile justiții istorice, ce va avea, nemijlocit, consecințe pozitive, în configurația unei identități naționale, anticipate de pașoptiști, capabili să se manifeste în egală măsură ca ideologi și aristocrată clasă politică, ne-a oferit ocazia singulară, doar pentru două decenii de a ne manifesta pilditor în istoria europeană. S-a afirmat, concludent, că pentru noi, românii, anul 1918 a avut valoarea unei revanșe a geografiei, blestemată de Leszek Kolakowski în 1956, asupra istoriei, devreme ce granițele politico-statale se suprapuneau în cea mai mare parte, peste cele etnice.

În antiteză, evenimentele bulversante ale celui de-al doilea război mondial, mai mult tragic pentru România, ne-au adus în situația recuperării identității național-statale și democratice.

În demersul de față ne propunem să evaluăm împrejurările în care s-au desfășurat lucrările Conferinței de pace din 1946, ale cărei rezultate erau previzibile și care au instituționalizat războiul rece. Vom stăru, de asemenea, asupra Conferinței de la Yalta ce a prefigurat, dramatic, evoluția raporturilor internaționale pentru o jumătate de secol.

În context, începurile tragediei României datează de la 23 august 1939, devin realitate în vara anului 1940, se perpetuează prin actul politico-juridic de la 10 februarie 1947, au fost pe punctul de a fi înca o dată legitimate prin tratatul avorton româno-sovietic din 1991 și, evident, continuă și astăzi când peste 50000 km² situații în nord-est sunt înstrăinăți.

Primele semne ale războiului rece datează din martie 1945 când sovieticii, uzând de injonctiuni incomparabile cu cele din iunie 1940, l-au silit pe regele Mihai în a-l desemna pe Groza, ca premier al unui guvern aservit total Moscovei. Războiul rece a început atunci când Stalin a dorit să-și stăblească o bază militară în Dardanele, a pretins două provincii în estul Turciei, a format un guvern marionetă în nordul Iranului în scopul de a-și anexa zona, și a cerut tutelă asupra regiunii care se numește acum Libia. Când aceste amenintări au fost respinse, lupta dintre Est și Vest s-a concentrat asupra Germaniei, punctul central al războiului rece, și a început să se oficializeze în urma discursului lui W. Churchill, de la Fulton, din 1946, ce are valoarea unei revelații tardive: „De la Stettin din Marea Baltică, până la Triest în Marea Adriatică, o cortină de fier a coborât pe întregul continent. În spatele ei stau acum capitalele vechilor state din centrul și estul Europei: Varșovia, Berlin, Praga, Viena, Budapesta, Belgrad, București și Sofia. Toate aceste faimoase capitale și populația acestor țări zac acum sub zona de influență sovietică și toate sunt, sub o formă sau alta, nu numai sub influență sovietică, dar sunt strict controlate de

statele de moștenire și de o suzeranitate abuzivă, precum și de o existență existență bolnavilor sănătății. Tocmai c-a șă fie temelia pentru o răzbucătoare de la început, nu e avut copie, să se conștientizeze fără să se ignorea condițiile necesare întrării în viață ce oamenii de valoare și de credință să le dea unde să picătu, să se înțeleagă între ei, fratele îndărăt, ca să nu fie sănătății Aglaia Costache și să nu

lăzile române sănătății în răzbucătoare.

YALTA ȘI RĂZBOIUL RECE

Moscova. Partidele comuniste, inexistente în aceste țări din răsăritul Europei, au fost promovate partide conducătoare și urmăresc peste tot să obțină un control absolut. Guverne politienești guvernează peste tot etc. Coloana a cincea se infiltrează peste tot, sub controlul Cominternului... Uniunea Sovietică nu se oprește în agresivitatea ei ideologică și epansiune teritorială decât în fața fortei." Scindarea politico-militară se va accentua între Est și Vest. Americanii au replicat prin doctrina Truman, alocând Greciei și Turciei 400 milioane dolari, ceea ce însemna sprijinirea popoarelor libere de a rezista presiunilor rusești. Pe aceeași linie se înscrise și Planul Marshall de refacere economică a Europei. Stalin a ales confrontarea, a creat Cominformul. Occidentul a replicat politico-militar prin crearea NATO.

Conferința de la Yalta a fost precedată de partajarea sovietico-britanică din octombrie 1944, de la Moscova, prin care bazinele Mării Negre era rezervat, ca sferă de influență, sovietilor, iar cel al Mediteranei Orientale, englezilor. Din miopia politică Roosevelt a cărui administrație era penetrată de agenți sovietici, a făcut concesii inacceptabile. Uniunea Sovietică era bănuță, idealist, a fi țara unui regim democratic. Expansionismul sovietic era ignorat deliberat. Începutul concesiilor fusese făcut în cadrul Conferinței de la Teheran, prin care Roosevelt refuzase „Varianta Churchill” - debarcarea anglo-americanilor în Balcani.

Yalta a consfințit „politica de abandon și resemnare în care se complăceau liderii vestici, a însemnat un cec în alb acordat unui stat a cărui ideologie combina din ce în ce mai flagrant tradițiile obscurantiste ale imperiului tarist cu spiritul totalitar și universalist al marxism-leninismului.” Aceeași Yală l-a invitat pe Stalin să reia exportul de revoluție. Aceasta a fost prețul continuării cooperării militare împotriva Germaniei și Japoniei. Mai mult, în februarie 1945 iluziile americane continuau să se alimenteze dintr-un izolaționism falimentar: „... Declarația de la Yalta, oricum ar evolu-lucrurile în viitor va rămâne întotdeauna un gigantice pas înainte spre întemeierea finală a unei lumii a păcii și ordinii.”

S.U.A. se pregăteau de un nou izolationism. Consecințele incalcabile ale Yaltei erau deliberat ignorate. În context, nici discursul lui Churchill de la Fulton n-a fost corect, atunci, în 1946, dimensionat. Așa se explică faptul că problemul esențială a lumii de după cel de-al doilea război mondial, trăită obsedant, a fost cea a consecințelor traumatice ale Yaltei și implicit a sfidării Moscovei prin instaurarea dreptului fortei. S-a spus adesea că anglo-saxonii n-au fost înfrânti în epoca modernă. Să precizăm, în cel de-al doilea război mondial, anglo-americanii au obținut o victorie parțială; doar războiul împotriva Axei fiind câștigat, pentru că marii învingători, pentru aproape cinci decenii,

au fost sovieticii. După 1991, prin prăbușirea URSS-ului, rușii au pierdut pacea, democrațiile occidentale aveau să-și impună superioritatea. Altfel spus, după 1945, anglo-americanii au pierdut pacea. A admite că explicație, în evoluția relațiilor internaționale, cultivare principiilor wilsoniene, de către Roosevelt mi se pare suficient, pentru că abia Truman a sesizat esența regimului stalinist. Terorismul ideologic î se va opune cel termonuclear. În cele din urmă va trebui să admitem că marele învingător al celui de-al doilea război mondial a fost președintele Ronald Reagan. Evident, Yalta apreciată drept cea mai importantă conferință diplomatică a secolului al XX-lea prin semnificația ei geopolitică trebuie evaluată pentru anglo-americanii ca un mare eșec. Ne permitem să observăm șansa anglo-americanilor de a-i marginaliza pe sovietici în cadrul Conferinței păcii dacă ar fi pornit de la premisa înfrângerii Germaniei hitleriste prin mijloace proprii de răzburi. Sovieticii puteau fi ignorati, așa cum se va întâmpla, în septembrie 1945, vis-a-vis de Japonia.

Privind lucrurile din acest punct de vedere, se poate afirma faptul că anglo-americanii ar fi putut obține mai mult decât o jumătate de victorie în cel de-al doilea război mondial. Jumătatea cealaltă, a înfrângerii, a luat forma războiului rece. Conferința păcii din 1946 din punct de vedere al promovării dreptului internațional este net inferioară celei din anii 1919-1920.

Din nefericire nu putem trece peste problemele de ordin teritorial. Se știe că Churchill a lansat ideea după care Anglia nu va recunoaște modificările de frontiere de după 1 ianuarie 1938. Paradoxal, Conferința păcii de la Paris validează pactul Ribbentrop-Molotov. Stalin a obținut ca frontieră de vest sovietică să fie stabilită la limita fostului imperiu tarist.

În încheiere, abordăm o problemă sensibilă, a daunelor morale în politică. Este oportunitatea paralela dintre N. Chamberlain și W. Churchill, dintre acordul de la München și acordurile de la Yalta. În primăvara anului 1996, regina Elisabeta a II-a a Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, în vizita făcută președintelui W. Havel, la Praga, a cerut scuze cehilor, în numele fostului guvern Chamberlain. Să România este îndreptățită să spere în obținerea de reparații morale, în numele guvernului Churchill. Precedentul s-a creat.

Aceste idei și sentimente nu sunt expresia unor frustrări profesionale, ele exprimă credința redescoperirii după cinci decenii de la cel de-al doilea război mondial a normalității și în domeniul relațiilor internaționale.

Prof. Mihai Balan

ÎNCERCĂRILE DOMNITORULUI ALEXANDRU IOAN CUZA DE A EMITE (BATE) MONEDE

Jistoria circulației monetare până la Cuza cuprinde câteva etape pe care este necesar a le aminti pentru a înțelege problemele ce stăteau în fața noului domn și noului stat.

Prima etapă este cea de după întemeierea statelor feudale românești când acestea au bătut curent moneda proprie ce servea atât circulației interne, dar de multe ori ele au circulat și în tările vecine.

A doua etapă începe în țara Românească după Laiotă Basarab 1477 și în Moldova un secol mai târziu după Ioan Vodă cel Viteaz 1574 când practic începează emisiunile proprii și circulația monetară este asigurată de monedele statelor vecine sau chiar a celor mai depărtate. În această perioadă circulau efectiv talerii Tărilor de Jos cu un leu pe el, care a primit denumirea de lei. După disparitia lor s-a păstrat denumirea de leu (lei) pentru unitatea monetară fictivă la care se raportau toate monedele.

A treia etapă începe cu epoca fanariotă, o epocă a haosului monetar în care dorința „fanariotă de înavutire” a dus la o spoliere a populației greu de imaginat. Această spoliere cuprindea următoarele faze: 1. domnia stabilea impozitele și celealte dări care, evident, erau mari și aveau tendință de a crește; 2. visteria primea dările într-o anumită monedă de (aur, argint) cu un titlu ridicat care nu se găsea în mare cantitate și era cumpărată la un preț ridicat de la zaraflă; 3. zaraflă primeau la un curs inferior celealte monede, vindeau scump moneda agreată la plăți și în plus, căteodată, punea în circulație monede false sau avariate (cu lipsuri la gramaj prin radere sau tăiere unei margini). În activitatea lor erau ajutați de evrei și de tiganii; 4. visteria facea plățile în orice monedă cu precădere în cele slabe calitativ; 5. periodic se anunța că o anumită monedă nu va mai fi primită la schimb și plăți și ca atare deținătorii erau obligați să o preda la visterie și să primi alte monede cu titlu și mai slab (sau se preda aur și argint și se primeau monede de argint sau aramă la un curs fortat).

În epoca Regulamentului Organic nu s-au schimbat prea mult lucrurile, introducându-se legal leul ca unitate de calcul împărțit în 60 parale și au apărut primele fonduri monetare pentru a verifica greutatea monedelor, deci măsuri necesare stăpânirii. Populația se folosea de 60 de feluri de monede și era strivită de dorințele de înavutire ale domnilor și zaraflorilor.

Așadar, ieșirea dintr-o astfel de situație impunea o reformă monetară.

Prima încercare de reformă monetară sub Cuza

Grozăvia situației este bine surprinsă de un vizitor francez Thibaud care relata: „Sunt astăzi în Vlahia monede de toate provenientele și de tot felul, monede de socoteală, monede regale, monede austriece, turcești, monede rusești și căteodată monede franceze, engleze, italiene care au curs în tările de proveniență, monede demonetizate și fără curs, totul în Principate se întâlnește, se primește, circulă clăie peste grămadă pagubitoare pentru toți, afară de zaraflă, aceștia din urmă măresc încurcătura generală, exercitând mobilitatea cursurilor, schimbului a tuturor acestor monede.”

O 1. LORELE DE REFORMĂ MONETARĂ DIN 1857-1860

Fig. 1. Pieze argint.

473

Fig. 2. Pieze aur, 20 "români".

Fig. 3.

473

473

A se substitui la toate aceste monede o monedă unică și proprie Principatelor este o reformă pe care o cere comerțul, poporul și statul.”

De aceea una din primele griji ale lui Cuza ca Domn a fost să înfăptuască căt mai repede o reformă monetară care ar fi dat un suflu nou întregii vieți economice, lucru care nu era ușor de realizat.

Cuza neavând altă alegere se oprește la singura soluție posibilă aceea de a apela la o finanțare din afară printr-un împrumut din care se bate noua monedă. Negocierea unui împrumut nu este un lucru ușor nici astăzi, iar în acele vremi lucrurile erau, desigur, mult mai greu de obținut.

Alegerea lui Cuza s-a oprit asupra Consulului Franței la Iași, Victor Place cunoscut filoroman care acceptă însărcinarea după ce la intervenția lui Cuza primește de la guvernul din Paris un concediu pentru a se deplasa la Paris și a negocia o convenție de împrumut și una cu monetaria Franței pentru baterea monedelor.

În decembrie 1859 Victor Place pleacă la Paris și până în mai 1860 negociază împrumutul având de învins reticențe și condiții grele cerute inițial. Partea delicată a negocierilor provine din neîncrederea în noul stat abia chemat la viață și care nu dăduse nici o probă de ceea ce poate, se cereau inițial dobânzi mari de 10% sau era sfătuit „începeți cu al doilea împrumut”.

Cu toate condițiile grele în mai 1860 consulul Place avea semnate cele două convenții. Prima pentru un împrumut de 60 milioane franci cu o dobândă de 6,75% acoperit cu obligații rambursabile prin 41 trageri anuale egale și purtând o dobândă de 6,75%. Monetaria Franței în a doua convenție se obliga ca în schimbul unui comision de 1-2% să bată echivalentul celor 60 milioane de franci în piese de aur de 20 romani, piese de argint de 5, 2, 1 și 1/2 romani, iar în seria de bronz subunități de romani de 10, 5, 21 centime conform figurilor.

Convențiile conțineau clauza că vor intra în vigoare după aprobarea lor de corpurile legiuitorale ale Principatelor unite.

Guvernul inițiază legea la 30 septembrie 1860. Cu toate argumentele convingătoare și cu toate că toți își dădeau seama de gravitatea situației, împrumutul nu a fost aprobat decât sub anumite condiții și verificări ceea ce însemna respingerea lui. Căzând împrumutul, a căzut și reforma monetară care se baza pe acest împrumut.

Cuza nu a părăsit însă ideea reformei monetare până la sfârșitul domniei fără a ajunge să o îndeplinească.

A doua încercare, Cuza a făcut-o în 1864 când a bătut la Paris o probă monetară de 5 sutiuni, care nu a fost pusă în circulație din cauza opunerii Turciei.

Reforma va fi realizată de succesorul său Carol care prin „Legea pentru înființarea nouului sistem monetar și fabricarea monedelor naționale” din 14 aprilie 1867 pune capăt pentru totdeauna haosului monetar, legea urmează liniile mari stabilite în 1860 sub Cuza.

INCERCĂRIE DOMNITORULUI ALEXANDRU IOAN CUZA
DE LA EMINTE (BAIE) MONEDĂ
ISAC VAINFELD

A se suplini și totușe să se mențină o

S-a născut în Bârlad la 22 octombrie 1879, ca fiu al comerciantului Marcu Vainfeld. În Bârlad a urmat cursurile Scolii primare nr. 1 de băieți (1885-1890) și ale Liceului „Codreanu” (1890-1898), având colegi de clasă pe viitorii generali Cezar Butunoiu și Ioan Negoescu.

A urmat, apoi, cursurile Facultății de medicină dentară, operativă și conservativă la Viena, unde obține în 1904 diploma de doctor în medicină și chirurgie.

La 3 martie 1900 a recrutat.

A dobândit cetățenie română la 16 iunie 1914. În același an (la 7 iunie) s-a căsătorit cu Bertha Bercovici, care a încetat din viață la 22 mai 1959.

A ținut cursuri și conferințe pe teme muzicale în Tabăra cercețăsească, între 7 iulie - 25 august 1935.

A făcut parte, ca violonist, dintr-o formație de muzică de cameră din Bârlad, cu care a concertat deseori în cadrul „Academiei bârlădene”, în care s-a imprietenit cu V.I. Popa, George Tutoveanu, Tudor Pamfile, Nichifor Crainic, Vasile Voiculescu, Iosif Iser și alte valori ale spiritualității românești care vizitau orașul și participau la întrunirile „Academiei bârlădene”.

A participat la mai toate manifestările culturale ale orașului, timp de aproape o jumătate de secol.

Deși legile rasiale au condus la naționalizarea bunurilor materiale ale evreilor, datorită participării tatălui său la Războiul de Independență

din 1877, fiind și naturalizat român, casa sa din Bârlad nu i s-a naționalizat. Aceasta s-a datorat și stimei de care se bucura în orașul natal.

La 17 aprilie 1941 a obținut recunoașterea celor patru prenume care i se atribuiau: Isac, Jack, Jak, Izac.

La 22 martie 1942 Serviciul bunurilor urbane ale Direcției financiare a Centrului național al românării, aparținând Subsecretariatului de stat al românării, colonizării și inventarului, i s-a inventariat întreaga avere mobilă și imobilă, prin administratorul-girant Vasile Luca, evaluându-i casa (datată din 1892) la suma de 64000 lei.

În urma contestație, dr. Isac Vainfeld a reușit să obțină, la 8 octombrie 1942, numai o jumătate din imobil, restul a trecut în proprietatea statului.

A predat cursuri de Igienă școlară la Liceul „Codreanu” în perioada 1 ianuarie 1929 - 1 martie 1935 și în anul școlar 1945-1946.

Pentru recunoașterea serviciilor medicale și culturale din Bârlad s-a constituit (19 mai 1945) „Ateneul Dr. I. Weinfeld” în locul fostului cinematograf „Regal”, al cărei director a fost Nicolae Mihailovici.

Unicul său fiu, Marcel Vainfeld, fost elev al aceluiași liceu pe care-l absolvise tatăl său, a devenit medic și profesor la acel liceu.

Redăm, mai jos, un articol semnat de el sub pseudonimul I. Palodă, privind „Academie bârlădeană“.

ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ ÎN PRESA VREMII

„Însemnări.

Academie bârlădeană nu s-a mărginit niciodată la rolul de simplu cineaclu literar, a cărui întreagă activitate să fi fost măreață numai de obișnuințele sedințe săptămânale. În cei aproape cei 10 ani de când ființează, „Academie” s-a afirmat ca un factor activ de propagandă culturală, înțelegând să pășească la realizări de interes general, din ce în ce mai importante. Si într-aceasta, credem noi, stă toată superioritatea asociației patronată de G. Tutoveanu, iar importanța ei pentru regiunea în cadrul căreia activează se poate aprecia după *faptele* ce stau mărturie.

Într-adevăr, *Academie bârlădeană* a știut să priceapă o mare datorie a vremii de azi: propaganda culturală la sate. Si cum aceasta nu poate rodi fără lumina cărții, a semănat, pe întinsul județului Tutova, biblioteci populare, căminuri culturale, toate ofranda sufletelor idealiste din jurul poetului cu sufletul totdeauna Tânăr: G. Tutoveanu.

Un frumos cămin cultural, opera recentă a „Academiei”, este acel din satul Sâlceni, botezat de sătenii recunoscători, cu numele poetului. Mai zilele trecute, târanul fruntaș T. Nichifor, președintele Căminului, ne-a trimis un călduros apel pentru a le *sprijini strădaniile*. Faptul arată că îndemnurile sănătoase pot prinde și în lumea satelor, când se găsesc oameni, aşa de necesari zilelor noastre, cu dragoste pentru cei de jos și cu înțelegere a nevoilor lor sufletești.

Cu atât mai sporică a fost activitatea culturală a „Academiei” în însuși orașul Bârlad. Sezătorile și conferințele tinute rând

pe rând în „Casa Națională”, Școala Normală și cea Profesională de fete, au fost întotdeauna pentru bârlădeni, prilej de adevărată sărbătoare sufletească. De multe ori sezătorile „Academiei” au fost adevărate manifestații culturale, grăție concursului valoros al unor profesori de la universitățile din Iași și București, precum și al diferitor literati din alte părți.

În toamna aceasta, „Academie bârlădeană”, paralel cu *Asociația drepturilor și datoriiilor femeii*, a făcut să se ridice, în grădina publică a orașului, un bust marelui poet Al. Vlahuță, el însuși un călduros prieten al „Academiei”, ale cărei sedințe le prezida adesea, mai ales în timpul anilor refugiaului.

De asemenea, cu ocazia recentei comemorări a regredatului Stefan Petică, „Academie” s-a alăturat „Ateneului popular” din Tecuci, lucrând pentru reușita solemnităților de la Bucești, satul natal al autorului „Fecioarei în alb”. Tot cu ocazia aceasta, „Academie bârlădeană” a avut fericita idee să publice un *Omagiu* închinat amintirii lui Petică. Aci am citit o admirabilă caracterizare a vieții și operei poetului, datorită condeiului încercat al scriitorului G. Tutoveanu, un frumos portret literar semnat de A. Mândru și câteva din scrisorile mai sugestive ale celui comemorat.

Și ca să se vadă cu câtă râvnă lucrează această asociație - care va rămâne în istoria culturală a orașului Bârlad și deci a țării, prin *faptele* de care este trainic legată - vom mai însemna încă una din biruințele „academicienilor” pe terenul propagandei culturale.

Vreau să însemnez vizita „Academiei bârlădeană” la Bălți, în Basarabia. În frunte cu

inimoul președinte G. Tutoveanu, un grup format din obișnuiți sedințelor de sămbătă seara: d-nii G. Pallady, G. M. Vladescu, N. N. Lengueanu etc., au luat într-o bună zi drumul peste Prut, către întristata Basarabie.

Si poposind tocmai la Bălți, au anunțat printr-o frătească chemare pe örășenii români - de conștiința națională a căror se îndoiesc atâtia - că, un grup de scriitori le dă întâlnire. Seara, la ora fixată, imensa sală era o mare de capete. Veniseră „moldovenii” cu sutele, setoși să asculte pe cântăreții aceștia care îi priviseră cu încredere și frățietate. Au fost lecturi și recitări din operele proprii; lecturi aclamate frenetic, recitări bisate până târziu în miez de noapte. A fost, într-un cuvânt, un desăvârșit triumf.

Iar când a fost să plece cântăreții care muiaseră nimile acelea moldovenesti, cetățenii, pe care toți i-au suspectat și nimeni nu i-au îmbrățișat frățește, au umplut peronul, pentru a saluta încă o dată, în urale de entuziasm și recunoștință pe oaspetii care îi cucerise într-o seară, cu căldura sufletelor lor de artiști.

Fapta aceasta așa de frumoasă a prietenilor din jurul poetului-preot care este G. Tutoveanu, servească de pildă tuturor intelectualilor cu dragoste de neam, și fie-le idemn la împlinirea datoriilor lor românești.”

Palodă Arcășu

¹ Pseudonimul literar al doctorului Isac Vainfeld. Articolul a fost publicat în revista „Tara de Jos”, București, anul I, nr. 12, 15 decembrie 1924, p. 230-231.

Istoria literaturii române în imagini *Centenar Ionel Teodoreanu și Stefania Velisar-Teodoreanu*

Ionel Teodoreanu s-a născut în familia unor intelectuali la 6 ianuarie 1897. Ca și fratele său Al. O. Teodoreanu (Păstorel), a studiat dreptul, profesând cu talent avocatura.

A debutat în literatură în 1919, la *Însemnări literare cu Jucările pentru Lilly*.

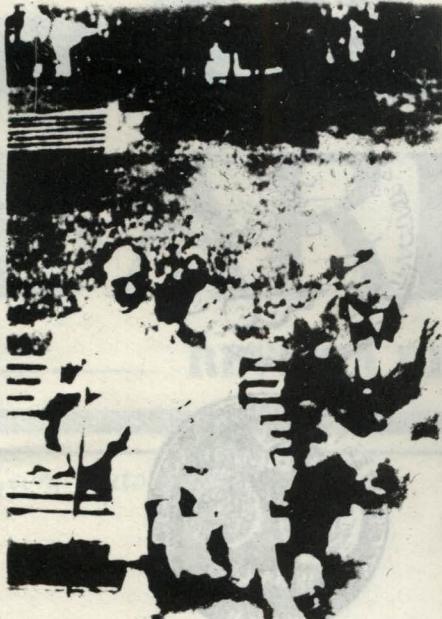
După ce l-a cunoscut pe G. Ibrăileanu, a devenit unul dintre membrii statornici ai grupului din jurul revistei *Vîta românească*.

Primul volum a apărut în 1923: *Ullita copilăriei*. Au urmat *La Medeleni* - 1927, *Turnul Milenii* - 1928, *Bal mascat* - 1929, *Fata din Zlataust* - 1931, *Golia* - 1933, *Crăciunul de la Silvestri* - 1934, *Lorelei* - 1935, *Arca lui Noe* - 1936, *Secretul Anei Florentin* - 1937, *Masa umbrelor* - 1942, *Hai diridam* - 1945 s.a.

amintiri din viața literară, cu o privire specială asupra personalității lui Ionel Teodoreanu, despre care, în volumul de versuri *Soapte într-un astințit* scrie: „Dar ce mi-era mai drag la el/ e că era copilăroș/ și bland ca un miel./ A fost o dată Ionel...”.

A mai scris *Closca cu pui* (1941), *Căminul* (1971).

Acum o sută de ani:

- ◆ Al. Macedonski publică volumul de poezii *Bronzes*.
- ◆ Mihail Sadoveanu debutează cu versuri și proză (schita *Domnișoara M...* din *Fălticeni*) în revista umoristică *Dracu*, din București, sub pseudonimul *Mihai din Pașcani*.
- ◆ Apare volumul de poezie *Imnuri păgâne*, de Duiliu Zamfirescu.
- ◆ St. O. Iosif debutează editorial cu poezie originală, prin volumul *Versuri*.
- ◆ I. L. Caragiale publică vol. *Schițe și Notite și fragmente literare*.
- ◆ La Craiova, apare *Antologia sanscrită - Fragmente din Rig-Veda, Mahabharata, Ramajana, poezii lirice și proverbe*, traducere, prefată și note de George Coșbuc.
- ◆ Academia Română acordă Marele premiu *Năsturel Herescu* pentru cea mai bună traducere lui George Coșbuc (*Virgil: Eneida*).

S-au născut:

- ◊ 5 martie 1897 - Barbu Solacolu (m. 1976)
- ◊ 14 mai 1897 - Cristian Sârbu (m. 1961)
- ◊ 8 iunie 1897 - A. Pop-Mărtian (m. 1969)
- ◊ 9 octombrie 1897 - Ștefan I. Nenițescu
- ◊ 9 noiembrie 1897 - Basil Munteanu (m. 1972)
- ◊ 6 decembrie 1897 - Oscar Walter Cisek (m. 1966)
- ◊ 17 decembrie 1897 - Tudor Vianu (m. 1964)

Au trecut în eternitate:

- 22 aprilie 1897 - Ion Ghica (n. 1816)
- 8 noiembrie 1897 - Grigore H. Grandea (n. 1843)
- 20 noiembrie 1897 - Miron Pompiliu (n. 1848)

Realizări numismatice bârlădene

Societatea Numismatică Română - Secția Bârlad, în colaborare cu diverse fundații și unități sponsorizatoare, continuă să desfășoare o fructuoasă activitate expozițională, precum și în direcția realizării de noi piese numismatice și, îndeosebi, medalistice. Astfel, în ultimul trimestru al anului 1995, precum și în cursul anului 1996, a fost realizat un ciclu medalistic care merită a fi cunoscut de către cei interesați și, în primul rând, de către colecționarii din țară și ale cărui componente au fost legate de evenimente deosebite.

Medalia VICTOR ION POPA (fig. 1), realizată cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la nașterea scriitorului și 40 de ani de la darea în folosință a noii clădiri a Teatrului din Bârlad.

Medalia ILIE ILAȘCU (fig. 2), realizată cu ocazia organizării, la Bârlad, a unui simpozion de anvergură: „BASARABIA, LACRIMĂ A NEAMULUI ROMÂNESC”; lansarea de cărți având ca temă problema Basarabiei, precum și întâlnirea cu ziariștii români acreditați în Republica Moldova.

Medalia ALEXANDRU VLAHUȚĂ ȘI IOAN POPESCU (fig. 3) prilejuită de aniversarea a 125 de ani de la înființarea Școlii Normale din Bârlad, realizare a cărturarului și pedagogului ardelean Ioan Popescu, refugiat la Bârlad, după Revoluția de la 1848 și care, azi, poartă numele scriitorului, de origine bârlădeană, Alexandru Vlahuță.

Medalia 80 DE ANI DE LA ÎNFIINȚAREA BRIGĂZII 17 ARTILERIE, fost Regimentul 3 Artillerie Grea, unitate cu vechi tradiții de luptă (fig. 4). Medalia a fost lansată cu ocazia acestei aniversări și a înmânării drapelului de luptă al acestei unități.

Medalia 10 ANI DE ACTIVITATE A SECTIEI BÂRLAD SNR (fig. 5), subintitulată „Medalia Ion Vodă cel Viteaz” și care a fost înmânată membrilor Secției Bârlad S.N.R. precum și unor personalități și instituții culturale. În luna octombrie 1996, motivat de aniversarea a 150 de ani de rodnică existență a Colegiului Național „Gh. Roșca Codreanu” a fost realizată o medalie închinată acestui deosebit eveniment, iar în luna noiembrie a același an, cu ocazia aniversării a 90 de ani de viață a pictorului Corneliu Baba, a fost realizată o frumoasă și interesantă medalie dedicată marelui artist.

Pentru formarea unei imagini vizuale ale acestor realizări, însoțim textul de mai sus cu amprentele acestor medalii. Se cuvine să menționăm faptul că toate aceste medalii au fost realizate în atelierele Monetăriei Naționale, după machetele executate de către S.N.R. Bârlad și că ele se inscriu în tezaurul medalistic patrimonial al României.

Prof. N. Mitulescu, secretar S.N.R. Bârlad

ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ
Revistă de cultură editată de Societatea de Cultură „Academie Bârlădeană”
COLECTIVUL REDACTIONAL:
Serghei COLOȘENCO, Eugen GHIGA,
Simion BOGDĂNESCU.
Grafica: Constantin CHITIMUS.
Tehnoredactare computerizată:
Anamaria MIHAILESCU,
Cristi COJITĂ.
Tipărit la IRIMPEX S.R.L. Bârlad
Adresa redacției:
Str. Republicii 149, Bârlad,
tel. 035/411001.

În numărul următor vor semna:

Dr. N. Botezatu
Petruța Chiriac
Viorel Dinescu
Prof. Ionel Duma

Prof. Oltea Gramaticu
Dr. Gr. Grigorovici
Fănică Ursu
și alții.

La realizarea acestui număr au contribuit sponsorii:

IRIMPEX S.R.L.
HUMANITAS - S.R.L.

Pret **2000 lei**